

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Виконання державного бюджету як складова бюджетного процесу

Студентки 2 курсу, 1-м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації «Державні фінанси»

Лук'янович Вікторії
Олександрівни

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Микитюк Ігор
Сергійович

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор

Макогон Валентина
Дмитрівна

Завідувач кафедри фінансів,
заслужений діяч науки і техніки України
д.е.н., професор

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЯК СКЛАДОВОЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ.....	5
1.1. Сутність та особливості виконання державного бюджету як складової бюджетного процесу.....	5
1.2. Зарубіжний досвід виконання державного бюджету.....	11
РОЗДІЛ 2. СТАН ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.....	20
2.1. Виконання дохідної частини Державного бюджету України за 2014-2018 роки.....	20
2.2. Аналіз виконання видатків Державного бюджету України за 2014-2018 роки.....	31
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	38
3.1. Напрями вдосконалення виконання Державного бюджету України.....	38
3.2. Вдосконалення державного фінансового контролю за виконанням бюджету.....	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Стабільний соціально-економічний розвиток та реалізація бюджетної політики держави залежить від рівня організації та результативності виконання бюджету держави. Формування та затвердження збалансованого бюджету є першочерговою функцією Міністерства Фінансів і Уряду України, тому що саме від цього фактора залежить економічна стабільність держави, тому питання співвідношення доходів і витрат бюджету країни є не просто важливим, але і вельми актуальним питанням. Це обумовлюється тим, що економічна стабільність держави залежить саме від збалансованості доходів і видатків бюджету держави. Здатність державного бюджету здійснювати вплив на реалізацію політики України в сфері державного регулювання соціально-економічних процесів обумовлює актуальність дослідження проблем виконання бюджету як важливої складової бюджетного процесу.

Питанню здійснення бюджетного процесу значну увагу приділяли такі вчені, як І.Я. Чугунов, М.Д. Пасічний, Г.В.Кучер, І.Ю.Кондрат, К.М.Данелюк, О.В.Пасько та ін. Також, вагомий внесок у дослідження питань щодо системи виконання бюджетів зробили у своїх працях такі науковці, як В.П.Колосова, Н. П.Любич, К. В. Павлюк, Г.А. Семенов, Т.О. Нікуліна, Ю. О.Фоменко, С. Л. Шаповал, Л.О. Яценко та інші.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних та практичних положень виконання Державного бюджету України як важливої складової бюджетного процесу, а також у розгляді напрямів наступного вдосконалення виконання Державного бюджету України.

Для досягнення цієї мети виникла необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити сутність та особливості виконання державного бюджету як складової бюджетного процесу;
- розглянути зарубіжний досвід країн ЄС стосовно виконання державного бюджету;

- проаналізувати виконання Державного бюджету України за доходами за 2014-2018 рр.;
- проаналізувати виконання Державного бюджету України за видатками за 2014-2018 рр.;
- запропонувати шляхи вдосконалення методів виконання Державного бюджету України;
- визначити основні напрями покращення державного фінансового контролю за виконанням бюджету.

Об'єктом дослідження є Державний бюджет України. Предметом дослідження виступають фінансові відносини, пов'язані з виконанням Державного бюджету України за доходами та видатками.

Методичною базою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання бюджетного процесу в контексті виконання Державного бюджету. Метод порівняльних переваг застосовувався для обґрунтування доцільності функціонування системи виконання бюджетів в Україні. При проведенні аналізу стану виконання бюджетів використовувався горизонтальний аналіз (для порівняння показників бюджету з відповідними показниками за попередні періоди, а також порівняння планових показників з фактичними); структурний (вертикальний) аналіз (при аналізі структури бюджету, відповідних часток окремих бюджетних складових в підсумковому значенні, а також вимірювання їхнього впливу і роль у загальному результаті).

Також застосовувався метод аналізу та синтезу при вивченні закономірностей, які проявляються в процесі виконання бюджету. При формуванні результатів дослідження використовувалися графічні та табличні методи.

Джерелами дослідження виступають закони України та нормативно-правові акти, інструкції та методики, що використовуються в процесі виконання Державного бюджету України, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні матеріали органів державного казначейства, Рахункової палати України та Державної служби статистики України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЯК СКЛАДОВОЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

1.1. Сутність та особливості виконання державного бюджету як складової бюджетного процесу

Особливості виконання державного бюджету розкриваються при визначенні сутності цього процесу, що передбачає дослідження поняття «бюджетний процес».

Результативність бюджетного процесу напряму передбачає реалізацію функцій, які виконуються державою і регулюються Конституцією країни [25]. Економічне зростання будь-якої держави напряму зв'язане з виконанням бюджету, що є результатом виконання заходів щодо забезпечень запланованих надходжень та витрат. Коли ці заходи проводяться успішно, здійснення бюджетного процесу забезпечує дієвість і оптимальність бюджетної політики, метою якої є позитивний вплив на економічну та фінансову стабільність держави, забезпечення гідного рівня життя у державі.

Ю. Фоменко стверджує, що відрегульований бюджетний процес має можливість контролювати і підтримувати і нестабільну бюджетну модель, тоді як недосконала організація цього процесу призводить до повної неефективності найкращої моделі бюджетування. Об'єднання цих факторів – неспроможної функціонувати бюджетної моделі і не оптимально організованого бюджетного процесу призводить до фінансової кризи в державі [53]. Узагальнення цих проблем показує, що першочерговим завданням будь-якої фінансової системи держави є вдосконалення організації бюджетного процесу. В першооснові цього лежить дослідження та уточнення сутності даної категорії, для того, щоб забезпечити більш точне її розуміння та можливість прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Регульований Бюджетним кодексом України [3] бюджетний процес залучає до участі велику кількість відповідних інститутів: державні органи усіх рівнів, зарубіжних і вітчизняних фахівців, політичні партії і громадські об'єднання. Для складання бюджету опрацьовують недоліки минулих років, здійснюють прогнозування розвитку держави, розробляються найефективніші шляхи застосування ресурсів з урахуванням їх обмеженості.

Серед дослідників проблем оптимального задоволення бюджетних вимог не має єдиного підходу до узагальнення значення категорії «бюджетний процес». О.В. Щербиною визначено, що: «Бюджетний процес найоптимальніше складати з послідовних етапів формування, затвердження та виконання бюджету, завдяки чому розробляється відповідна стратегія економічної та соціальної політики, інструмент стабілізації економіки, засіб контролю державних видатків» [60].

В свою чергу Є.Б.Пономаренко стверджує, що «бюджетний процес – сукупність дій виконавчих і представницьких органів влади щодо розробки та здійснення фінансово-бюджетної політики та управління бюджетною системою» [41].

В даній сфері варто відмітити праці О. Гетьманець, в яких вона досліджувала предмет і системні утворення фінансового права, куди включені фінансово-правові норми і фінансові правовідносини, визначалася фінансові дії держави, до яких можна віднести заходи по мобілізації, наступного розподілу і цільового витрачання загальнодержавного грошового фонду в цілях загального добробуту і підвищення матеріального рівня життя громадян[10]. Н.П. Любич зауважував, що «бюджетний процес – це чітко розроблена і законодавчо регламентована державою діяльність його інституцій по складанню, розгляду, затвердженню і виконанню бюджету, а також складанню і затвердженню звітів про виконання бюджету» [31].

Необхідно в цьому списку відмітити результати напрацьованих даних професора Н.В. Винниченко, який досліджував інституції бюджетного грошового забезпечення. Бюджетний процес вона розглядає як «...затвержені

правовими нормами функції державних виконавчих органів із складання, огляду, затвердження і виконання бюджету, а на кінцевому етапі із формування і затвердження звіту про його виконання» [7].

Огляд нормативної бази показав, що в законодавчих актах чітко визначено, згідно ст. 2 Бюджетного кодексу України, що бюджетний процес – це підконтрольний бюджетному законодавству процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства [6].

Погодимося, що бюджетний процес являється регламентованими діями державних органів в наступній послідовності: складання, розгляд, затвердження і виконання плану доходів і видатків, а також публічного звітування щодо виконання бюджету. Це обумовлено тим, що відповідні обрані органи державної влади є дієвими учасниками бюджетного процесу, і завдяки наданим їм бюджетним повноваженням виконують відповідні функції відповідно до кожного етапу бюджетного процесу.

Науковці виділяють три аспекти прояву бюджету, до яких можна віднести фінансову складову, матеріальну та правову. Фінансова складова бюджету – це об'єднання фінансових відносин в грошовій формі, що створюються, розподіляються і використовуються з мобілізованих централізованих грошових фондів. Ці фонди мають цільове призначення – забезпечення реалізації спільних державних і регіональних завдань, забезпечення здійснення функцій відповідних органів влади та управління.

Матеріальні аспекти бюджету – це саме ті самі централізовані грошові фонди державного або адміністративно-територіального утворення що надають ресурси для функціонування відповідних органів місцевого самоврядування. [8].

Стаття 19 Бюджетного кодексу України регулює послідовність проведення стадій бюджетного процесу та у якій стверджується можливість проведення чотирьох стадій. Розглянемо ці стадії:

1 стадія – планування, розробка, формування проектів бюджетів (порядок здійснення цих дій наведено у главі 6 Бюджетного кодексу, в яких регламентовано основні моменти, які відносяться до Державного бюджету та у ст. 75-76, в яких наведено особливості формування місцевих бюджетів);

Ця стадія найбільш трудомістка, оскільки передбачає залучення великої кількості бюджетних інституцій.

2 стадія – розгляд і прийняття ЗУ про Державний бюджет, також сюди відноситься прийняття рішень стосовно місцевих бюджетів. Ця стадія передбачає чіткий й послідовний процес, затверджений у главі 7 БК яка регулює поповнення Державного бюджету та ст. 77 стосовно поповнення місцевих бюджетів);

3 стадія – це вже безпосередньо сам процес формування бюджету. По необхідності в результаті цього процесу виникають питання щодо внесення поправок у Закон про Державний бюджет України, прийняття змін при затвердженні рішень про місцеві бюджети (гл. 8,9 ЗУ про Державний бюджет, ст. 78—79 законодавства про місцеві бюджети);

4 стадія – є завершальним етапом по закінченні бюджетного періоду. Вона полягає у підготовці та затвердженні звіту про виконання бюджету. На основі аналізу основних бюджетних складових приймається рішення щодо звітних даних. (визначено у главі 10 Кодексу яка стосується формування Державного бюджету та ст. 80, яка стосується виконання місцевих бюджетів) [6].

Враховуючи наведені етапи цього процесу, найбільш точним є його визначення як законодавчо-регламентованої діяльності суб'єктів бюджетної діяльності по формуванню, аналізу, погодженню і виконанню бюджету, а також по формуванню і схваленню звітів про виконання бюджету.

Учасниками бюджетного процесу в державі виступають:

- президент;
- органи законодавчої влади;
- органи виконавчої влади;

- органи грошово-кредитного регулювання;
- органи державного і місцевого фінансового контролю;
- державні позабюджетні фонди;
- головні розпорядники бюджетних коштів.

Комплекс касових операцій є підґрунтям для наповнення бюджету за доходами, в основі яких лежить діяльність органів державної казначейської служби. В основі діяльність органів казначейства щодо обслуговування бюджетів за доходами лежить послідовність охоплення даними операціями таких напрямків роботи:

- відкриття рахунків які повинні належно функціонувати та забезпечення механізмів їх наповнення, які відповідають рівню бюджету - зведеного, державного чи місцевого;
- надходження та зарахування належних податків, зборів, інших обов'язкових платежів на рахунки, відкриті в головних управліннях та центральному апараті Казначейства;
- створення дієвого, прозорого та спрощеного механізму повернення надлишково або помилково внесених на дані рахунки платежів, забезпечення бюджетного відшкодування ПДВ;
- дотримання оптимального співвідношення надходжень між загальним та спеціальним фондами бюджетів, між державним і місцевими бюджетами, а також між рівнями обласних, місцевих і сільських бюджетів за нормативами податкових відрахувань, затверджених Бюджетним кодексом, і як кінцевого етапу – надходження запланованих сум коштів за потребами;
- узагальнення у звітній інформації даних про виконання доходів як податкових так і неподаткових у частинах відповідних бюджетів, подання її в електронній формі органам, що відповідають за проведення контрольних дій за нарахуванням та сплатою платежів до бюджетів;
- організація бухгалтерського обліку податкових, неподаткових та інших находжень до державного і місцевих бюджетів з урахуванням законодавчих вимог [8].

Основна контролююча роль при здійсненні надходжень до дохідної частини бюджетів належить відповідним органам державної казначейської служби. Виконувані службою функції, у процесі виконання пов'язані зі здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні запланованих надходжень. Особливий контроль належить проводити на стадії повернення помилково та надміру зарахованих платежів, при оптимальному розподілі надходжень стосовно рівнів бюджетів, при субсидіюванні і наданні трансфертів місцевим бюджетам, у процесі перерахування грошових фондів отримувачам.

Враховуючи важливість функціональних повноважень казначейства можна стверджувати, що виконання бюджетів усіх рівнів залежить від набору регламентованих процедур, які виконує ця установа. Казначейство являє собою платіжну, облікову, контрольну та інформаційну систему у сфері фінансової діяльності та публічно-правових утворень. Його служби відповідають за правильність здійснення розрахунково-касових операцій під час яких відбувається надходження і витрачання бюджетних коштів на заходи, обумовлені розпорядниками у кількості видатків для проведення визначених заходів, фіксацію обліку операцій по витратам, здійснення контрольних процедур за цільовим спрямуванням бюджетних коштів та формування фінансової звітності про виконання бюджетів. Весь комплекс робіт здійснюється у такій послідовності:

- формується комплекс інформації стосовно розпорядників та отримувачів бюджетних коштів;
- затверджуються та виконуються паспорти бюджетних програм з наступним формуванням звітних даних про їх виконання;
- цільове направлення до органів казначейства планових показників потреб у бюджетних коштах та їх відображення в казначейському обліку;
- на основі розпису бюджету встановлюються бюджетні асигнування для розпорядників коштів, забезпечується їх облік та контроль;

- процес виконання бюджетів за рівнями потребує завжди внесення змін до планових показників;
- консолідація шляхом реєстрації та обліку інформації по зобов'язанням розпорядників і одержувачів бюджетних коштів протягом здійсненням ;
- формування облікових даних шляхом первинного обліку даних кошторисів, планів стосовно величини асигнувань загального фонду, планів спеціального фонду розпорядників бюджетних коштів, планів використання бюджетних коштів одержувачів, а також внесених до зазначених документів змін [50].

Отже, в ході бюджетного процесу забезпечується визначення можливих доходів бюджету, що стягуються у вигляді податкових та неподаткових платежів. На цій стадії важливо визначити, як впливають ті чи інші податки на діяльність господарюючих суб'єктів, наскільки ефективні ці податки для забезпечення надходжень коштів до бюджету. В даних процедурах і полягає сутність бюджетного процесу в Україні.

1.2. Зарубіжний досвід виконання державного бюджету

На сучасному етапі розвитку економіки України необхідно знайти пошук нових оптимальних форм функціонування системи державних фінансів, які б забезпечували прозорість, контрольованість облікових операцій органами Державного казначейства України. Важливість діяльності казначейської служби лежить в основі здійснення всіх бюджетних операцій, а отже, відіграє значну роль у надходженні та перерозподілі податкових платежів. Перехід на єдиний казначейський рахунок є найбільш важливим напрямом розвитку казначейської системи будь-якої країни. В умовах комплексного вдосконалення та спрощення функціонування системи обліку доходів державного та місцевих бюджетів необхідно вивчити досвід організації розрахунків та їх обліку у розвинених зарубіжних країнах.

Бюджетна система ФРН включає в себе:

- понад 10 тисяч громад;
- бюджет федерації;
- бюджети 16 земель (11 західних і 5 східних);
- спеціальні урядові фонди.

Бюджетна система Німеччини складається з таких бюджетів: бюджети суб'єктів Федерації, федеральний бюджет, бюджети муніципалітетів – громад. Своєрідним є і федеративний устрій Німеччини – відносини між різними рівнями державної влади ФРН мають багато ознак, до яких можна віднести: розширення повноважень федерального уряду, спільні риси законодавства з усіх найважливіших питань, а також об'єднаність податкової системи для всієї федерації[27].

Проведенню бюджетної реформи у 1969 році передувало функціонування Імперського бюджетного кодексу (ІБК)– Reichshaushaltordnung (RHO), який був прийнятий у 1892 р. Кодекс базувався на бюджетних засадах, перейнятих з бюджетної системи Пруссії, і мав фіскальну спрямованість.

Бюджетний процес складається з 4 стадій: складання проекту, його розгляд і затвердження парламентом, виконання, складання звіту про виконання.

Свобода дій уряду обмежена. Так як приблизно 80% від загальної суми бюджету заздалегідь визначено відповідно до повноважень федеральних міністерств і відомств, фінансування яких передбачено трирічним фінансовим планом.

У ФРН діє галузевий принцип формування бюджетного розпису. Обсяги бюджетних прав доводяться до розпорядників бюджетних асигнувань абсолютно всіх рівнів. Керівники несуть відповідальність в повному обсязі за цільовий характер, економність і ефективність бюджетних витрат.

У Федерації існує єдиний рахунок бюджету Федерації, який ведеться у Бундесбанку. Також в Німеччині проводиться на єдиному рахунку щоденне вирівнювання ліквідності, яке проводиться товариством з обмеженою

відповідальністю «Фінансове агентство Федеративної Республіки Німеччина». Єдиним засновником цього агентства є держава в особі Міністерства фінансів ФРН, яке постійно тримає його контролем.

Щоденна інформація про стан цього рахунку, який знаходиться в Бундесбанку, в який вона щоденно направляється у вигляді виписки в електронному вигляді Міністерству фінансів Німеччини та Фінансовому агентству. Міністерство фінансів Німеччини направляє електронну виписку банку в Компетенц-центр. Міністерство фінансів Німеччини та Бундесбанк взаємодіють на безоплатній основі на підставі угоди. Єдиний рахунок бюджету складається з 215 субрахунків, на яких протягом дня може бути дебетове сальдо.

Особливість цього процесу є те, що середньоденний залишок, так званий «незнижуваний» залишок на єдиному рахунку, після завершення операційного дня не повинен перевищувати 100 тис. євро. Відсотки на залишок суми на єдиному рахунку Бундесбанком не нараховуються, а обслуговування рахунку здійснюється безкоштовно. На єдиному рахунку федерації в Бундесбанку при щоденному закритті рахунку о 18.00 годині повинно бути достатньо коштів для покриття витрат. О 17.30 інформація про стан рахунку направляється в Фінансове агентство, яке за потреби залучає кредит для покриття касового розриву або показує «умовно надлишкові» грошові кошти на фінансовому ринку.

Ведення бюджетних рахунків Федерації Бундесбанком передбачає підтримку уряду у розпорядженні ними через:

- спільне здійснення сальдування (планового і фактичного) за всіма рахунками клієнта – «Cash Concentration». Міністерством фінансів Німеччини укладено спільна угода з Бундесбанком на проведення процедури «Cash Concentration». У Бундесбанку, відповідно до «ієрархії рахунків», створений так званий «кореневий рахунок» із субрахунками. У певний момент протягом дня фахівцями Бундесбанку виконується обнуління субрахунків «кореневого рахунку»;

– самостійне порівняння позиції «кореневого рахунку» (що стоїть на вершині ієрархії рахунків) з даними планового сальдо через агрегування даних кредитних інститутів;

– видача консолідованих внутрішньоденних кредитів [27].

Для України доцільним буде застосування автоматизованої розрахункової системи казначейства Німеччини, яка складається з трьохрівневого автоматизованого комплексу Казначейства та автоматизованих робочих місць його клієнтів.

Перший рівень «Розрахунковий центр» (KKR) – проводить усі розрахунки по рахунках, відкритих у казначействі.

Другий рівень «Центральна аналітична система по пошуку банків і рахунків» (ZBANK) – проводить створення і розподіл виписок за рахунками Федеральних кас.

Третій рівень «Автоматизована бухгалтерія» (AB) – проводить розрахунки безпосередньо у федеральних касах.

Другий рівень системи був запущений у 2006 році і обслуговував рахунки тільки федеральних кас. З 2009 р. обслуговує всі рахунки, які відкриті в казначействі. Особливість робочих місць клієнтів проявляється в тому, що існують три типи подання та отримання інформації по рахунках. Перший тип – (F13, F15) формується на паперових носіях у даний момент становить усього 15 % від загальної кількості відкритих рахунків, до паперових носіїв можливе подання електронних документів на проведення операції, документ подається в казначейство відповідно до затверджених форматів. Для другого типу – (F13z, F15z) створюються електронні носії які становлять близько 85 % загальної кількості відкритих рахунків. Ці носії являють собою особливе програмне забезпечення, яке дозволяє створювати платіжні документи, передавати їх у федеральну касу й отримувати виписки по проведених операціях. Третій тип – (F05 Dialog) система, що дозволяє працювати з рахунком у режимі он-лайн. Дозволяє клієнту проводити всі операції по рахунку без залучення персоналу

федеральної каси, обмеження по лімітах даного типу обслуговування 5 000 євро і не більше чотирьох операцій на день [33].

Велике практичне значення для України має досвід Франції, бо в обох країнах є багато спільного в частині організації бюджетної системи і бюджетного процесу. По-перше, Франція та Україна мають однаковий тип державного устрою – унітарний. По-друге, схожі принципи побудови бюджетної системи. Система організації казначейського виконання бюджетів, прийнята у Франції, є моделлю, характерною для унітарної держави[1].

Організацію процесів формування та виконання держбюджету у Франції покладено на Міністерство економіки, фінансів і промисловості, у структурі якого виділені:

- Управління бюджету (орган, що відповідає за процедуру підготовки, затвердження та методологію виконання бюджету);
- Головне управління з обліку державних фінансів – власне державне казначейство Франції;
- Дирекція казначейства – агентство „Франс-Трезор” (далі – агентство ФТ).

Державний бюджет Франції варто вважати можна охарактеризувати як базис фінансової системи, оскільки на його частку припадає більше половини всіх грошових активів держави.

Весь бюджетний процес у Франції поділяють на 4 стадії, які відбуваються на протязі трьох років.

1-й етап - складається проект бюджету під контролем. Куратором цього процесу є Міністерство економіки і фінансів. Також в цьому процесі приймає участь і всі міністерства, які протягом 9 місяців складають свій кошторис.

2-й етап - це аналіз і затвердження бюджету. Цей процес полягає у розгляді фінансовою комісією кожної палати проекту бюджету. Спершу цей проект обговорюється в нижній палаті, а після цього передається в верхню палату.

Обговорення проекту закінчується схваленням або несхваленням, також президент може оголосити проект закону своїм статутом.

3-й етап – виконання бюджету. Розгалужена мережа фінансових агентів працює над наповненням дохідної частини.

4-й етап. Вона здійснюється після закінчення бюджетного року.

Безумовно, під час бюджетного процесу, проводиться фінансовий контроль спеціальним органом державного контролю, у Франції це рахункова палата [1].

Уваги заслуговує досвід Швеції та Норвегії. У цих країнах зарахування, постійна перевірка та облік надходжень платежів є здебільшого функцією кожного окремого міністерства. Ці інституції використовують для перерахування коштів комерційні банки (або навіть поштову службу). Схожим з Україною їх робить функціонування єдиного казначейського рахунку. Всі інституції для більш детального спрямування призначених коштів можуть створювати ряд субрахунків для обліку своїх бюджетних операцій. В додаток до цього, до цих рахунків, інституції мають право відкривати поточні рахунки в банках для здійснення різнопланових грошових надходжень. Під кінець дня централізовані кошти уряду надходять на один рахунок у національному банку.

До середини 90-х рр. в Норвегії не стояло питання важливості наповнюваності бюджету. До цього не відносилися як до важливого елемента виконання податкових і неподаткових надходжень, доти, поки це питання не набуло політичного характеру. Кошти уряду розміщувалися на різних банківських рахунках. У 1997 р. система управління грошовими коштами була змінена. Щодня всі кошти уряду перераховуються на один рахунок у Банку Норвегії. За результатами проведення тендеру укладається угода з вибраними приватними банками про перерахування коштів за дорученням уряду. Зазначені банки отримують плату за кожну операцію, затримка державних коштів у системі не допускається.

Ефективною є введена у Швеції система управління грошовими коштами. На сьогодні всі постійні жителі (не тільки громадяни) Швеції мають єдиний фіскальний (він також і соціальний) номер (ID), який реєструється в податкових органах і який замінює всі види державного обліку населення, зокрема по лінії медичного та пенсійного забезпечення, органів внутрішніх справ (контроль за народжуваністю, зміною сімейного стану тощо), міждержавної міграції і т.д. Відповідно до ID на кожного громадянина в податковій службі заводиться особовий рахунок, який ведеться як звичайний розрахунковий рахунок: по дебету відображаються усі прямі податки, які на нього нараховуються (ці суми списуються у міру надходження відповідних платежів з боку платника податків), а по кредиту відображаються усі суми переplat або повернень податку при перерахунку після завершення звітного періоду. Сплата податку здійснюється платником податку на встановлені рахунки податкової служби в банках і на пошті (жирорахунки для поштових переказів).

Платіж здійснюється на єдиний рахунок і єдиним платіжним дорученням. Податковий орган розподіляє отримані суми відповідно з нарахуваннями по окремих податках, які відображені в особистому рахунку платника податків. Переплата платежу понад нараховану суму податку зберігається по кредиту особистого рахунку (з нарахуванням відсотків) до моменту настання наступних платежів (за будь-яким видом податків) або, за бажанням платника податків, перераховується на його банківський рахунок [45].

Під час реформи з уніфікації податкового законодавства в 1998 році був введений податковий рахунок. Кожний платник податків отримує один податковий рахунок для перерахування на нього одночасно всіх податкових платежів, враховуючи, що підприємства з річним оборотом понад 40 млн шведських крон платять податки і відрахування два рази на місяць. Також потрібно наголосити, що платіж зараховується на рахунок податкового органу – відповідного податкового управління Швеції. Податкові платежі можуть також перераховуватися по Інтернету і за допомогою інших каналів зв'язку. На

підставі податкового рахунку здійснюються звірки сум податків, що надійшли і які були сплачені.

Крім того, відомствам у Швеції нараховуються відсотки по залишках коштів на єдиному рахунку.

Отже, огляд функціонування системи виконання бюджетів в зарубіжних країнах дало змогу зробити такі висновки:

1. Виконання дохідної частини бюджетів у різних країнах реалізується при різному поєднанні функцій державних і місцевих органів влади в управлінні державними фінансами і їх повноважень.

2. На формування методів і технологій казначейського виконання бюджетів впливають державний устрій і тип бюджетної системи, рівень централізації фінансових ресурсів у державі, фіскальні обмеження у сфері міжбюджетних відносин, рівень взаємодії казначейства з центральним банком та інше.

3. Зарубіжні системи виконання дохідної частини бюджетів, у тому числі функціонування єдиного казначейського рахунку, модернізуються виходячи з актуальності цілей, завдань, сприяють ефективному управлінню державними фінансами і показниками ефективності.

4. Діюча модель єдиного казначейського рахунку в Україні багато в чому схожа на модель організації казначейського виконання бюджетів у Франції.

Практичні підходи до створення та функціонування єдиного казначейського рахунку в зарубіжних країнах дозволить рекомендувати окремі позитивні елементи функціонування зазначеного рахунку до вітчизняних умов. Насамперед, це може бути досвід Швеції, оскільки в цій країні податкові платежі здійснюються на єдиний рахунок єдиним платіжним дорученням, що значно підвищує рівень механізму зарахування доходів бюджету. Використання деяких особливостей досвіду Франції щодо функціонування єдиного казначейського рахунку теж є необхідним, оскільки система організації казначейського виконання бюджетів Франції багато в чому схожа з українською казначейською системою, яка функціонує сьогодні. Отже,

використання досвіду Швеції та Франції з урахуванням національних особливостей бюджетно-податкової політики сприятиме значному спрощенню системи обліку доходів бюджету в Україні.

В більшості характеристик бюджетний процес трактується як хронологічно обумовлена організаційно-правова діяльність державних інституцій, що містить такі етапи, як складання, затвердження і виконання бюджету. На нашу думку найбільш точним є визначення бюджетного процесу як упорядкованої діяльності державних інституцій по складанню, розгляду, затвердженню і виконанню бюджету, а також формуванню і затвердженню звітів про виконання бюджету.

В Україні виконання державного бюджету починається після його затвердження законодавчим органом та підписання Президентом України. За погодженням з нижчими виконавчими органами Кабінет Міністрів України організовує порядок виконання бюджету. Міністерство фінансів України здійснює загальну організацію та управління виконанням Державного бюджету України.

РОЗДІЛ 2

СТАН ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

2.1. Виконання дохідної частини Державного бюджету України за 2014-2018 роки

Необхідним атрибутом кожної країни є наявність бюджету держави. Саме через нього відбувається узгодження економічної, фінансової та соціальної політики країни, інтересів населення, держави та підприємців. План надходжень та видатків, який затверджується як бюджет, є гарантом виконання державою своїх функцій, а саме забезпечення соціальної стабільності, освіти, охорони здоров'я, правопорядку, підтримання конституційного ладу, судочинства, управління. Мобілізуючи кошти в державному бюджеті, держава забезпечує добробут та належний соціальний клімат, а також стимулює розвиток економіки в країні рівномірно по всій території; впливає на національні, демографічні, екологічні та регіональні процеси, задіюючи до цього практично всіх членів суспільства. У фінансовій системі лише державний бюджет здійснює такий багатопрофільний перерозподіл фінансових ресурсів по вертикалі і горизонталі економіки. Від фінансової політики держави залежить добробут населення та фінансова стабільність.

Державні доходи — це грошова форма відносин, при яких відбувається законодавчо регламентована взаємодія держави і юридичних та фізичних осіб в процесі утримання держаними інституціями частини створеної додаткової

вартості (продукту). Потреба в них історично зумовлена виникненням держави, потреби для реалізації нею притаманних функцій, неспроможністю недержавних організацій та інститутів забезпечити стабільний розвиток суспільства.

Проаналізуємо динаміку доходів Державного бюджету України за період 2014-2018 рр (табл 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка доходів Державного бюджету України за 2014-2018 рр.

Рік	Доходи Державного бюджету , млрд. грн	Абсолютне відхилення		Темп росту		Темп приросту, %	
		Базисний	Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий	Базисний	Ланцюговий
2014	354,9						
2015	531,5	176,6	176,6	149,8	149,8	49,8	49,8
2016	612,1	257,2	80,6	172,5	115,2	72,5	15,2
2017	787,4	432,5	175,3	221,9	128,6	121,9	28,6
2018	920,8	565,9	133,4	259,5	116,9	159,5	16,9

Джерело: розраховано автором на підставі даних додатку А, Державної казначейської служби України та Міністерства фінансів України

Розрахуємо середні показники доходів Державного бюджету:

1. Середньорічний абсолютний приріст – $(920,8 - 354,9) / (5-1) = 141,4$ млрд.грн

2. Середній темп росту - $\sqrt[4]{\frac{920,8}{354,9} \cdot \frac{920,8}{354,9}} = 1,27$

3. Середній темп приросту – $1,27 - 1 * 100\% = 27\%$

4. Середня сума доходів за рік $3206,7 / 5 = 641,34$ млрд. грн

Аналізуючи звітність про виконання Державного бюджету за останні 5 років, можна зробити висновок, що доходи Державного бюджету України за 2014-2018рр. збільшились на 565,9 млрд.грн. З даних таблиці видно, що величина Державного бюджету України щорічно, зростає в середньому на 141,4 млрд. грн або на 27%. Наведемо отримані дані у вигляді діаграми (рис.2.1)

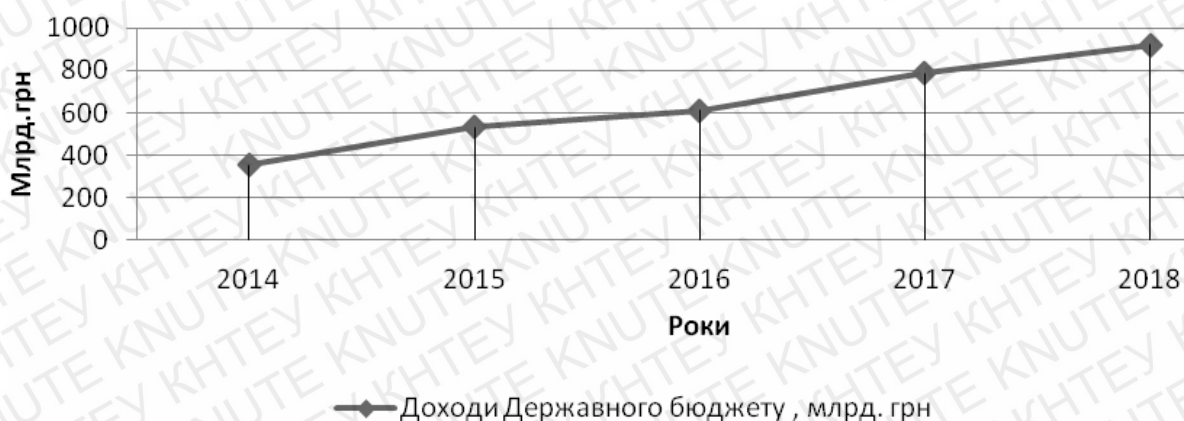

Рис. 2.1. Динаміка доходів Державного бюджету України 2014-2018 рр.

Структура доходів бюджету є важливим показником фінансової спроможності держави, тобто законодавчо визначений перелік податків, зборів, відрахувань до бюджету. Зазвичай, дохідна частина бюджету складається в основному з податкових надходжень. Менша її частина - це неподаткові надходження.

Проналізуємо співвідношення податкових і неподаткових надходжень до бюджету у 2014-2018 рр згідно додатку А (табл 2.2.).

Таблиця 2.2

Структура доходів Державного бюджету України за 2014-2018 рр.

Види надходжень	2014		2015		2016		2017		2018	
	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%
Податкові	280,1	78,9	409,4	77,0	503,8	82,1	627,1	79,6	753,8	81,8
Неподаткові	68,3	19,2	120,0	22,6	103,6	16,8	128,6	16,3	164,6	17,8
Інші	6,4	1,9	2,1	0,4	4,7	1,1	31,7	4,1	2,4	0,4
Разом	354,9	100	531,5	100	612,1	100	787,4	100	920,8	100

Джерело: розроблено автором на підставі даних додатку А, Державної казначейської служби України та Міністерства фінансів України

Як видно з даних таблиці 2.2., у структурі доходів Державного бюджету переважають податкові надходження. Мінімальне їх значення становить 77% у 2015 році та максимальне – 82,1% у 2016 році. Зобразимо структур доходів графічно (рис.2.2.)

Рис. 2.2. Структура доходів Державного бюджету України за 2014 – 2018 рр., %

Важливу роль у надходженні до бюджету фінансових ресурсів відіграють саме податкові надходження.

Основою формування грошових фондів бюджету завжди були податкові надходження, які посідали чинне місце у процесі створення бюджетних фондів. Цьому сприяла історична значущість податків та зборів, які віками формувались у вигляді плати за те чи інше благо. Функціонування дієвої податкової системи є передумовою державної забезпеченості коштами, які в подальшому спрямовуються на оплату праці державним службовцям, виконання соціальних програм, гарантування соціальних виплат, тобто забезпечення необхідних умов для покращення життя населення.

Прямі податки є важливим джерелом формування бюджетних ресурсів. Прямі податки є державним фінансовим регулятором у сфері соціально-економічних процесів у напрямку «коригування» доходів платників податків, формування інвестиційного клімату та капіталу країни, забезпечення ділової активності суб'єктів господарювання, визначення показника сукупного споживання та інших суспільно-необхідних передумов існування населення.

Проаналізуємо частки прямих та непрямих податків у доходах Державного бюджету України (табл 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз часток податків у структурі Державного бюджету України у 2014-2018 рр.

Види надходжень	2014		2015		2016		2017		2018	
	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%
Всього доходів бюджету	354,9	100	531,5	100	612,1	100	787,4	100	920,8	100
Податкові надходження	280,1	78,9	409,4	77,0	503,8	82,1	627,1	79,6	753,8	81,8
З них прямі податки:	70,7	19,9	116,6	21,9	0	25,1	0	23,6	0	23,3
Податок з доходів фізичних осіб	12,6	3,6	45,0	8,5	59,8	9,8	75	9,5	91,1	9,9

Продовження таблиці 2.3

Податок на прибуток підприємств	39,9	11,2	34,7	6,5	54,3	8,9	66,9	8,5	96,8	8,9
Платежі за використання природних ресурсів	18,2	5,1	36,9	6,9	39,7	6,5	43,8	5,6	40,9	4,4
Непрямі податки, з них:	246,5	69,5	349,7	65,8	0	71,9	0	71,9	0	71,5
ПДВ	189,2	53,3	246,8	46,4	329,9	53,9	434	55,1	506,2	55,0
Акцизний податок	44,9	12,7	63,1	11,9	90,1	14,7	108	13,7	124,1	13,5
Ввізне мито	12,4	3,5	39,8	7,5	20	3,3	23,8	3,0	28	3,0

Джерело: розроблено автором на підставі даних додатку Б, Державної казначейської служби України та Міністерства фінансів України

Як видно з даних таблиці, найбільшу питому вагу у наповненні Державного бюджету України становлять непрямі податки (від 65% до 71,9%). З них основним бюджетоутворюючим податком є ПДВ, питома вага якого була найбільшою у 2017 році (55,1%) і найменшою у 2015 році (46,4%).

Значне зростання показала динаміка надходження податку на доходи фізичних осіб та платежів за використання природних ресурсів. Надходження від податку на доходи фізичних осіб становили у 2018 році 91,74 млрд.грн , що

79,09 млрд.грн більше ніж на початку аналізованого періоду. А одним із найвищих темпів зростання доходів показали надходження від податку на прибуток підприємств які у 2014-2015 рр. мали тенденцію до зниження, а протягом наступних років демонстрували динаміку до зростання. У 2018 році надходження від податку на прибуток підприємств становили 96,8 млрд, що становить 10,44% від усіх податкових надходжень і на 30,0 млрд більше ніж аналогічний показник у 2017 році.

Найбільше надходження від податку на прибуток за підсумками 2018 року надійшло від ПАТ «Національна акціонерка компанія «Нафтогаз України», АТ «Укргазвидобування», АТ «Укртрансгаз», ПАТ «Південний ГЗК», ПАТ «Арселорміттал Кривий Ріг», ПрАТ «ДТЕК Павлоградвугілля», ПрАТ «Північний ГЗК», ПАТ «Укрнафта», ПрАТ «Нафтогазвидобування», ДП «НАЕК «Енергоатом»[52].

Динаміка акцизного податку показує, що протягом аналізованого періоду величина надходжень від цього податку зросла на 80 млрд, при чому питома вага у структурі бюджетних надходжень майже не змінилася.

Зобразимо структуру податкових надходжень до Державного бюджету України у 2014-2018 рр. (рис. 2.3).

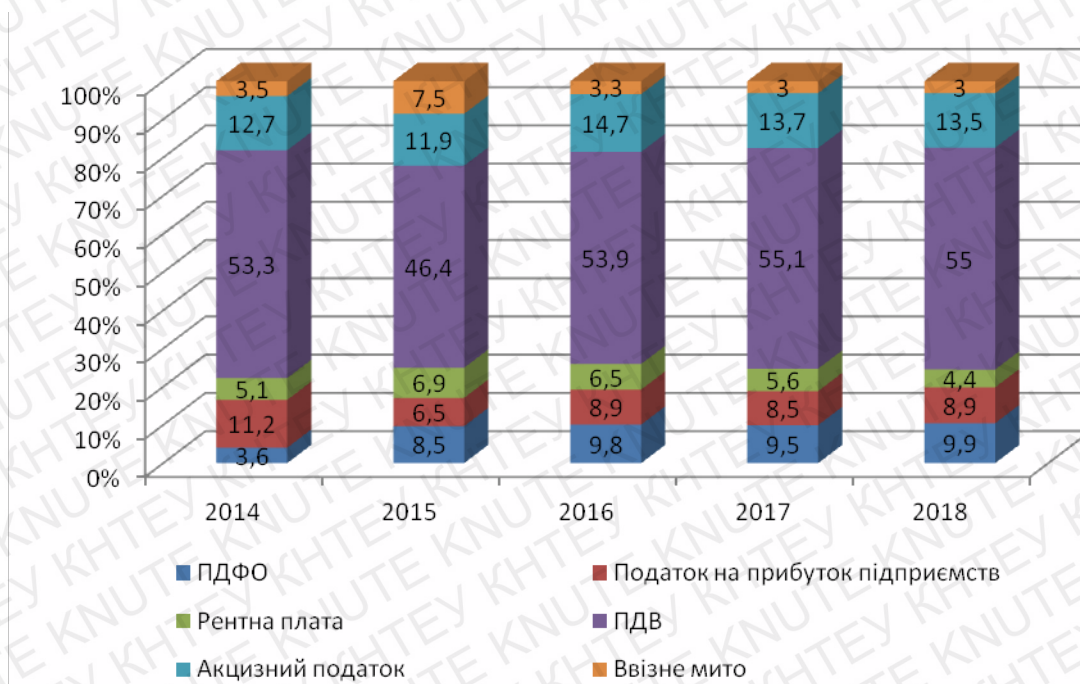

рис.2.3. Структура податкових надходжень Державного бюджету України у 2014-2018 рр.

З наведених даних видно, що значне зростання показала динаміка надходження податку з доходів фізичних осіб та платежів за використання природних ресурсів. Зобразимо динаміку надходження прямих і непрямих податків до Державного бюджету України графічно (рис.2.4.).

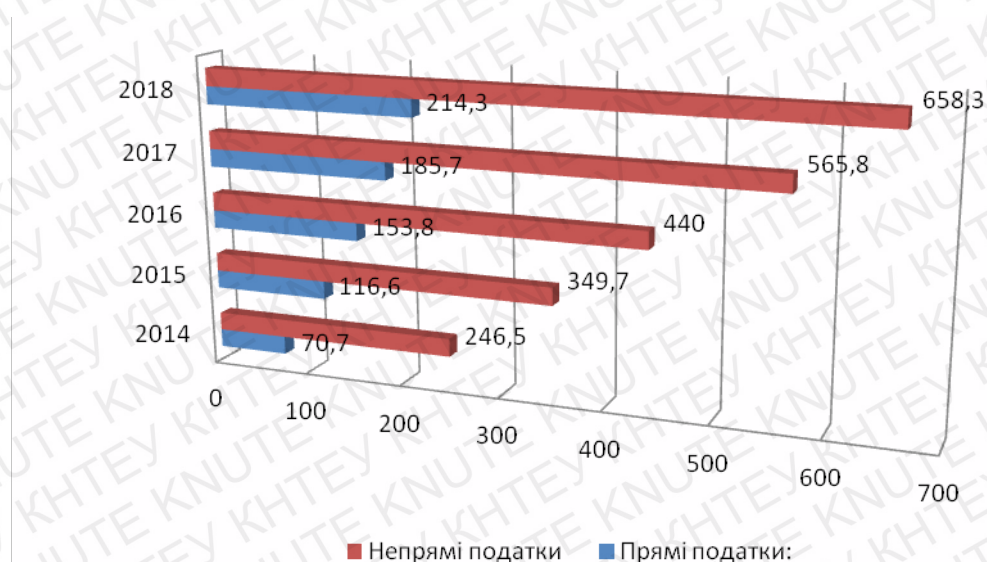

Рис. 2.4. Динаміка надходження прямих і непрямих податків до Державного бюджету України у 2014-2018 рр.

Проаналізуємо структуру неподаткових надходжень до Державного бюджету України (табл. 2.4)

Таблиця 2.4

**Структура неподаткових надходжень до Державного бюджету
України у 2014-2018 рр.**

Види надходжень	2014		2015		2016		2017		2018	
	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%	Млрд. грн	%
Всього доходів бюджету	354,9	100	531,5	100	612,1	100	787,4	100	920,8	100
Всього неподаткових надходжень	68,3	19,2	120,0	22,6	103,6	16,9	128,4	16,3	171,3	18,6
Надходження бюджетних установ	22,0	6,2	26,4	5,0	34,0	5,6	35,5	4,5	52,6	5,7
Доходи від власності та підприємницької діяльності (окрім НБУ)	22,8	6,4	61,8	11,6	13,4	2,2	27,1	3,4	40,1	4,4
Надходження від НБУ	5,6	1,6	9,2	1,7	38,1	6,2	44,3	5,6	50,5	5,5
Адміністративні збори та платежі	5,3	1,5	15,0	2,8	8,0	1,3	10,4	1,3	15,3	1,7
Інше	12,5	3,5	7,5	1,4	9,9	1,6	10,8	1,4	12,7	1,4

Джерело: Розроблено автором на підставі даних додатку А, Державної казначейської служби України та Міністерства фінансів України

В структурі неподаткових надходжень Державного бюджету України найбільшу питому вагу становили надходження бюджетних установ, але в 2017 році їх питома вага зменшилася до 4,5 пунктів структури. У 2016 році більшість неподаткових надходжень становили надходження НБУ – 6,2%. Також значно зросла питома вага адміністративних зборів і платежів – з 1,5% у 2014 році з 1,7% у 2018 році. Також значні структурні зміни відбулися у надходженні інших зборів – вони знизилися від 3,5% до 1,4%. Можна зробити висновок, що у неподаткових надходженнях до бюджету протягом 2014-2018 рр відбулися наступні зміни - їх величина збільшилася у 2,5 рази, в їх структурі почали переважати надходження від НБУ.

Проаналізуємо вплив загального обсягу податкових надходжень Державного бюджету на основні макроекономічні показники розвитку, тобто їх фіскальну ефективність (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Порівняння темпів зростання податкових надходжень з темпами зростання основних макроекономічних показників

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
Податкові надходження,	280,1	409,4	503,8	627,1	753,8

млрд.грн					
Темп зростання, %	1,04	1,38	1,23	1,24	1,20
Надходження прямих податків, млрд.грн	70,7	116,6	153,8	185,7	214,3
Темп зростання, %	0,96	1,43	1,32	1,21	1,15
Доходи Державного бюджету, млрд.грн	354,9	531,5	612,1	787,4	920,8
Темп зростання, %	1,03	1,43	1,15	1,29	1,17
ВВП, млрд.грн	1566,7	1979,5	2383,1	2982,9	3558,7
Темп зростання, %	1,08	1,26	1,20	1,25	1,19

Джерело: розраховано автором на основі додатків А,Б,Г та звітних даних Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України

Зобразимо отримані дані графічно (рис.2.4)

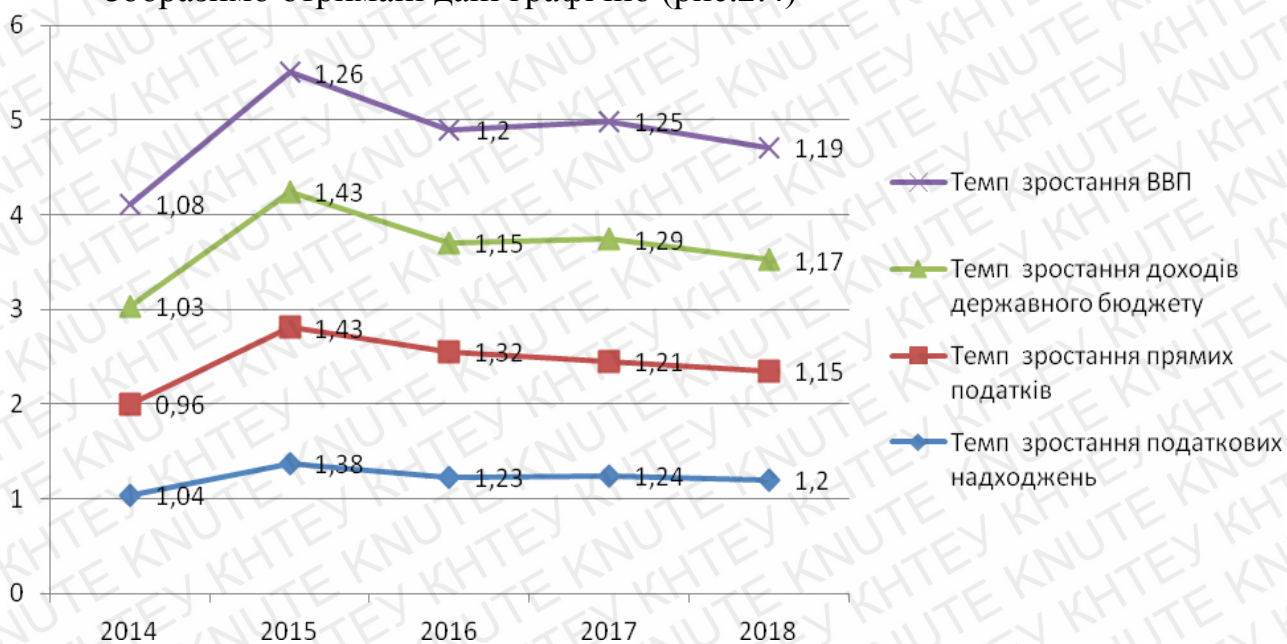

Рис.2.4. Динаміка темпів зростання макроекономічних показників

Досліджуючи ці показники, варто відзначити, що протягом 2014–2018 рр. спостерігається в абсолютному вираженні стрімке зростання ВВП з 1566,7 до 3558,7 млрд. грн; доходи державного бюджету збільшились з 354,9 до 920,8 млрд. грн.; величина податкових надходжень зросла з 280,1 до 753,8 6 млрд. грн.. Такі тенденції зазвичай можна оцінювати як позитивні результати, втім їх ефективність потрібно характеризувати через фіскальний прояв та через окреслення різних періодів економічного розвитку суспільства. 2014 р. характеризується низьким показником ВВП, податкових надходжень та доходів державного бюджету. Щодо темпів росту даних показників, то у 2015 р. найбільший темп зростання у ВВП, найменший - у надходжень прямих податків. І навпаки. У 2016 році - найменше зростання ВВП, найбільше у прямих податків. Це було спричинено затвердженням нових податків, таких як військовий податок, податок на нерухомість, тощо.

Значні відхилення фактичних і планових значень свідчить про недосконалість методів планування та прогнозування доходів бюджету. Для підтвердження цього також проведемо аналіз ефективності планування доходів

Державного бюджету України за 2014-2018 рр., порівнявши прогнозні дані по доходах та даних загального обсягу доходів (табл 2.6)

Таблиця 2.6

Аналіз виконання доходів бюджету України у 2014-2018 рр.

Показники	2014	2015	2016	2017	2018
Доходи державного бюджету, млрд.грн, план	378	532	627	790	939
Доходи державного бюджету, млрд.грн, факт	354,9	531,5	612,1	787,4	920,8
Відсоток виконання,%	94,6	100,5	97,6	99,7	98,1

Джерело: розроблено автором на основі звітних даних Державної казначейської служби України

Як видно з даних таблиці, доходи Державного бюджету України протягом 2016-2018 років фактично були нижчі, ніж планові показники. У 2015 році вперше за роки фактичні доходи були більші за планові на 0,5%.

На сьогоднішній день на збільшення дохідної частини Державного бюджету України негативно впливає чимало факторів, зокрема існування тіньових схем ведення бізнесу, надання податкових пільг, неузгодженість потреб у податкових надходженнях з можливостями їх отримання, недосконалість правових норм щодо забезпечення державного контролю в процесі управління ресурсами. Все це сприяє прийняттю неефективних та суб'єктивних бюджетних рішень як на стадіях складання, розгляду та затвердження бюджету, так і на стадії його виконання.

Проведений аналіз засвідчує, що у 2018 році існувало кілька факторів, які ускладнювали виконання дохідної частини державного бюджету, серед них наступні: падіння виробництва тютюнових виробів, нижчі ціни на нафтопродукти ніж припускалось, менші обсяги імпорту природного газу. Також не дивлячись на те, що за аналізований період дохідна частина бюджету постійно збільшувалась, разом із нею збільшувався і бюджетний дефіцит.

Бюджетний дефіцит є важливим показником, за допомогою якого можна визначити, в якому економічному стані перебуває країна.

Проаналізуємо показники динаміки бюджетного дефіциту України за 2014-2018 рр. в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Видатки та доходи Державного бюджету за 2014-2018 рр.

Роки	2014	2015	2016	2017	2018
Доходи, млн. грн	354984,2	531594,8	612174,8	787465,0	920808,3
Видатки, млн. грн.	0	00	0	0	0
Кредитування, млн. грн	4919,3	2950,9	1661,6	1870,9	1514,3
Бюджетний дефіцит (+/-)	-78052,8	-45167,5	-70130,2	-47849,6	-59247,9

Джерело: розроблено автором на основі додатків А, Д та звітних даних Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України

Як видно з наведених даних, протягом останніх п'яти років дефіцит бюджету мав хвилеподібний характер. Найвищий його рівень спостерігався у 2014 році – 78 млрд.грн, найменший - у 2015 році – 45 млрд.грн. У 2018 році ситуація покращилась і Державний бюджет зведено з дефіцитом на рівні 59,2 млрд грн, що 26,5 % менше затвердженого показника 80,6 млрд грн і на 37,0 %

менше запланованого показника 94,1 млрд.грн.

Швидка зміна економічної ситуації призводить до того, що планування і аналіз процесів формування доходів бюджету та здійснення видатків на заплановані цілі стає важким завданням. У зв'язку з цим існує об'єктивна необхідність комплексного аналізу надходжень і видатків бюджету, що сприяє підвищенню точності прогнозу бюджетних показників, і, отже, є реальним способом управління збалансованістю бюджету.

Особливу увагу необхідно приділяти податковим доходам, так як вони в значній мірі визначають економічний потенціал країни.

Можна зробити висновки, що виконання бюджету України за доходами протягом 2014-2018 рр. відбувається неефективно, про що свідчать недовиконання планових показників, втрата грошових фондів бюджету від надання податкових пільг, зростаючий податковий борг, зростаючий бюджетний дефіцит, а також зростаючою недовірою суб'єктів оподаткування до існуючої податкової політики, що негативно впливає на систему виконання державного бюджету, а в кінцевому результаті і на ефективність їх використання та досягнення загальнодержавних цілей розвитку України.

Збільшення дохідної частини бюджету, хоч і стабільне, але неспроможне перекрити структурний бюджетний дефіцит. Зростанню дефіциту сприяє нарощування спрямування запланованих коштів швидшими темпами, чим зростання податкових і неподаткових доходів бюджетів. Виникнення даної форми дефіциту з'являється як результат дискреційної фіскальної політики держави, що означає її проведення на власний розсуд влади. Також характерною прикметою дискретної фіскальної політики є постійні коливання рівня витрат держави, особливо по відношенню до таких видів видатків як «економічна діяльність» та «соціальний захист та соціальне забезпечення». Тобто коли бюджетні кошти направляються на «проїдання». При веденні такого виду фіскальної політики органами державної влади зростають ризики для фінансової стабільності, особливо у періоди загострення економічної та політичної ситуації в країні. Це потребує перегляду виконавчими інституціями

статей не першочергових видатків, щоб не допустити ускладнення бюджетної ситуації.

2.2. Аналіз виконання видатків Державного бюджету України за 2014-2018 роки

Бюджетний аналіз, як складова фінансової науки, на сьогоднішній день залишається актуальним і перспективним як в науковому так і в практичному аспектах. Аналіз показників виконання бюджетів – їх структури, динаміки, обґрунтованості та інших параметрів – є чи не найважливішим елементом бюджетного менеджменту.

Бюджетний аналіз здійснюють на всіх етапах бюджетного процесу – плануванні, формуванні, прийнятті та виконанні бюджетів, а також при проведенні контролю за його виконанням, створенням, розглядом та затвердженням звітів про їх виконання. Відтак, аналіз бюджетних показників включає кілька компонентів, що характеризують і дають оцінку різним етапам бюджетного процесу: оцінка складання бюджету, аналіз виконання бюджету за доходами та видатками, аналіз ефективності використання бюджетних коштів, оцінка фінансового стану одержувачів бюджетних коштів та розпорядників різних рівнів тощо.

Суб'єктами здійснення аналізу є фінансові та фіскальні установи, відомства, органи казначейської служби, різноманітні контролюючі інституції, Верховна та місцеві ради, сюди можна віднести також відповідні структурні підрозділи суб'єктів господарювання та громадські організації.

Враховуючи всі види класифікацій витрат бюджету, самою інформативною для аналізу є функціональна класифікація. Вона являє собою групування спрямування коштів бюджетів усіх рівнів та наводить напрями використання бюджетних коштів на виконання основних функцій держави. Ця класифікація складається з розділів, підрозділів і груп.

Проаналізуємо динаміку найінформативніших статей спрямування коштів державного бюджету в розрізі функціональної класифікації(табл. 2.8)

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки видатків Державного бюджету за функціональною класифікацією

Статті видатків	2014	2015	2016	2017	2018	Темп приросту 2018 до 2014 рр
Освіта	28678	30186	34825	41140	44323	54,6
Пенсії	75814	94812	142586	133459	150091	98,0
Відсотки за запозиченнями	47977	84505	95794	110456	115431	140,6
Соціальний захист	4744	8889	9379	11020	13775	190,4
Правоохоронні органи	44619	54643	71671	87845	116876	161,9
Медицина	10581	11450	12456	16729	22618	113,8
Збройні сили	27363	52005	59349	74346	97024	254,6
Чиновницький апарат	17849	18611	22131	31991	47519	166,2

Продовження таблиці 2.8

Транспорт	14429	23104	15335	20575	27952	93,7
Інші галузі економіки	4887	7409	9504	12587	18447	277,5
Комунальне господарство	112	21	13	17	297	165,2
Культура та спорт	4872	6619	4959	7898	10107	107,5
Сільське господарство	5759	4733	4373	11072	13757	138,9
Охорона довкілля	2597	4053	4772	4740	5241	101,8
Паливно-енергетичний комплекс	9336	1890	2200	2765	3444	-63,1
Міжбюджетні трансферти	130601	173980	150621	272078	304672	133,3
Всього	0	00	0	0	0	129,9

Джерело: розроблено та розраховано автором на основі даних додатку Д та звітних даних Державної казначейської служби України

Дані таблиці свідчать, що за аналізовані роки обсяги видатків збільшилися на 129,9%. Найбільший темп приросту показали такі статті як:

- Видатки на збройні сили - на 254,6%;
- Видатки на соціальний захист - на 190,4%;

- Видатки на правоохоронні органи – на 161,9%.

Найменше зростання відбулося за такими статтями:

- Видатки на паловно-енергетичний комплекс - зниження на 63%;
- Видатки на освіту – зростання лише на 54,6%;
- Видатки на транспорт - 93,7%.

Проаналізуємо структуру статей спрямування коштів бюджету за функціональною класифікацією (табл 2 9.).

Таблиця 2.9

Аналіз структури витрат за функціональною класифікацією у 2014-2018рр.

Елементи витрат	2014	2015	2016	2017	2018
	%	%	%	%	%
Освіта	6,6	5,2	5,4	4,9	4,5
Пенсії	17,5	16,4	22,2	15,9	15,1
Відсотки за запозиченнями	11,1	14,6	14,9	13,1	11,6
Соціальний захист	1,1	1,5	1,5	1,3	1,4
Правоохоронні органи	10,3	9,4	11,2	10,4	11,8
Медицина	2,4	2,0	1,9	2,0	2,3
Збройні сили	6,3	9,0	9,2	8,8	9,8

Продовження таблиці 2.9

Чиновницький апарат	4,1	3,2	3,4	3,8	4,8
Транспорт	3,3	4,0	2,4	2,4	2,8
Інші галузі економіки	1,1	1,3	1,5	1,5	1,9
Комунальне господарство	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Культура та спорт	1,1	1,1	0,8	0,9	1,0
Сільське господарство	1,3	0,8	0,7	1,3	1,4
Охорона довкілля	0,6	0,7	0,7	0,6	0,5
Паливно-енергетичний комплекс	2,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Міжбюджетні трансферти	30,2	30,1	23,5	32,4	30,7
Всього	100	100	100	100	100

Джерело: розроблено автором на основі даних додатку Д

Як видно з даних таблиці, найбільшу питому вагу у структурі видатків за функціональною класифікацією протягом 2014-2018 рр. становили міжбюджетні трансферти. У 2018 році їх відсоток становив 32,48% та їх сума постійно зростає. Обсяг офіційних трансфертів переданих державним бюджетом до місцевих бюджетів 298,9 млрд.грн цей показник у 2018 році був виконаний на 98,1%, але не дивлячись на це основні субвенції та дотації виконано на 100%.

На другому місці по величині є видатки на пенсії, частка яких протягом періоду коливалася від 15 до 22%.

Спостерігається зростання часток видатків на правоохоронні органи, медицину, збройні сили, чиновницький апарат, інші галузі економіки.

Не дивлячись на те, що питома вага спрямування бюджетних коштів на загальнодержавні програми повільно знижувалася протягом 2015-2017 рр, вважаємо, що вона займає забагато у структурі видатків державного бюджету і слід зменшити обсяг, що йде на фінансування органів державного управління. Наразі в Україні у 2 рази більше чиновників ніж у будь-якій країні ЄС.

Видатки на комунальне господарство становлять 0,03% від їх загальної структури. Спрямування грошових фондів на ЖКГ має незначну, але стійку схильність до зростання. Цьому в тому числі сприятиме фінансування не «точкових» ремонтів та модернізацій, а швидкого системного реформування. Впродовж останніх років поступово іде ліквідація монополії в комунальному секторі. Створення чесної і прозорої конкуренції серед надавачів житлово-комунальних послуг може створити конкурентне середовище, а отже і вибір, а населення зможе обрати якісні послуги за помірну ціну. Оптимальний підхід до упорядкування тарифів повинно стати політикою, яка була б прозорою і зрозумілою для споживачів, коли тарифи формуються в залежності від якості. Проведення енергозберігаючого аудиту та впровадження енергозберігаючих систем дасть можливість істотно економити кошти.

Проаналізуємо відсоток виконання видатків (табл 2.10)

Таблиця 2.10

Рівень виконання видатків державного бюджету за 2014-2018 роки

Роки	2014	2015	2016	2017	2018
Видатки, млн. грн. план	461161	599472	708578	870490	1034426
Видатки, млн. грн. факт	430217	576911	684883	839453	985851
% виконання видатків	93,3	96,2	96,7	96,4	95,3

Джерело: розроблено автором на основі звітних даних Державної казначейської служби України

Як і доходи Державного бюджету, за аналізований період, план видатків

не був виконаний. Найбільший відсоток виконання спостерігається у 2016 році, найменший – у 2014 році.

Спираючись на результати аналізу, можемо констатувати, що уповільнення темпів розвитку економіки України в 2015 році поклато свій негативний відбиток на стан державного бюджету, а саме недофінансування видатків. Проте закладені ініціативи економічних реформ та прийняті нормативно – правові акти, це ті стратегічні вектори, які заклали надійну основу прогресуючого розвитку народного господарства, покращення інвестиційної привабливості та зростання конкурентоспроможності економіки України.

Отже, у виконанні видатків Державного бюджету України можна прослідкувати наступну тенденцію:

- протягом аналізованого періоду найбільші частки припадають на міжбюджетні трансферти;
- не менш вагомі видатки у структурі є видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення;
- видатки на оборону з 2014 року суттєво зросли і досягли майже 5% ВВП;
- видатки на освіту зменшились.

До основних проблем системи видатків державного бюджету можна віднести:

- проблему оптимізації через недовиконання по всім статтям видатків;
- обсяг централізованих капітальних вкладень є недостатнім, а пріоритетними вважаються державні програми у соціальній сфері;
- соціальну незахищеність та бідність працівників бюджетної сфери;
- проблему з наповненням державного бюджету, які з початку року стабільно посилюються, підштовхують уряд до скасування податкових пільг, посилення жорсткості фіскальних обмежень для підприємств та скорочення бюджетних видатків.

Таким чином, основними завданнями мають бути наступні:

- зменшення рівня видатків на утримання органів державної влади і управління, судів і прокуратури;
- збільшення до оптимального рівня видатків державним підприємствам для підтримання їх рівня розвитку та сприяння їх стабілізації;
- реформування видатків на соціальну сферу (перегляд пільг, поширення платних послуг, перегляд рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму);
- оптимізація видатків бюджету без скорочення пільг за рахунок послідовного впровадження самофінансування.

Недосконале планування бюджетних видатків, низький рівень організації проведення бюджетного процесу, несвоєчасність проведення бюджетних програм призводить до значних коливань у виконанні запланованих видатків бюджету. Тому покращення саме цих напрямків бюджетної роботи дозволить в повному обсязі формувати доходи і видатки Державного бюджету України на стабільно прогнозованій основі, і відповідно, забезпечити ефективне виконання видаткової частини державного бюджету та нарощення рівня продуктивності використання бюджетних ресурсів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

3.1. Напрями вдосконалення виконання державного бюджету України

Для результативного державного регулювання економіки країни необхідна наявність ефективної системи довгострокового стратегічного та бюджетного планування, яка повинна поєднувати у собі високу достовірність економічних прогнозів та дієвість методів впливу на процеси формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, а також забезпечувати прийняття обґрунтованих управлінських рішень з метою досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку держави.

Довгострокове бюджетне планування дає можливість врахувати пріоритетні завдання соціально-економічного розвитку держави, здійснити

оцінку необхідних ресурсів для їх реалізації та визначити джерела фінансування, що дозволяє відійти від інерційного підходу при розробці основних показників бюджету, коли бюджетні асигнування розподіляються на основі індексування тенденцій попередніх років[27].

Розробка напрямів виправлення визначених інституціональних деформацій повинна базуватися на наступних основах:

1. Створення мобільності і швидкого реагування щодо потреб надходження до бюджетів усіх рівнів створює можливості для регулювання фінансових потоків при швидкій зміні макроекономічної кон'юнктури.

2. Забезпечення умов для зростання темпів відновлення конкурентного середовища реального сектору економіки методом створення стимулів в системі оподаткування та дотаційної підтримки.

3. Вирівняння системи здійснення видатків, яке спрямоване на усунення асиметрій в системі бюджетних інституцій, а саме припинення тенденції випередження темпів зростання видатків на соціальні заходи порівняно з видатками на економічний розвиток.

4. Зниження розміру дефіциту у межах правил, викладених у Маастрихтській угоді, – не більше 3% ВВП.

5. Перетворення пасивного дефіциту бюджету в активний. Для цього дефіцитне спрямування коштів в економіку має бути направлене не на покриття поточних витрат, а на фінансування тих галузей промисловості, які у короткостроковій перспективі здатні забезпечити збільшення надходжень до бюджету[55].

Для ефективної реалізації стратегії потрібна розробка середньострокових планів.

Середньострокове планування бюджетних показників є важливим інструментом для органів, що формують фіскальну політику, оскільки надає змогу розширити період оцінки наслідків рішень у сфері бюджетно-податкової політики понад один бюджетний період. Середньострокове бюджетне планування складається на основі макроекономічних прогнозів, а тому дозволяє

визначити, чи у середньостроковій перспективі уряд матиме достатньо коштів для фінансування всіх прийнятих програм. Тому органи, що визначають бюджетно-податкову політику, здійснюють на середньострокову перспективу розрахунки основних бюджетних показників (залишок бюджету та борг, видатки, доходи, а також їх складові) на рівні всього сектора загального державного управління [56].

Середньострокове бюджетне планування також надає змогу ефективно вирішити проблему постійного браку коштів для фінансування усіх заходів та програм, що лобіюються різними групами суспільства, що є головною причиною подальшого зростання рівнів дефіциту бюджету та державного боргу. За відсутності цього виду планування зростає ризик того, що видатки бюджету будуть перерозподілятися в результаті прийняття рішень щодо виділення додаткових коштів, для чого необхідно переглядати попередні або теперішні рішення. У випадку, коли попередні рішення приймалися політичними опонентами, перегляд програм фінансування може мати політичний підтекст[9].

Розглянемо рекомендації зарубіжних організацій щодо впровадження дієвих методик планування. Єврокомісією визначаються ключові елементи, які мають бути втілені у системі середньострокового планування [57] :

1. Середньостроковий план сприяє забезпеченню усіх державних видатків, які стосуються центральної влади та сектору соціального забезпечення. Терміни виконання запланованих показників мають становити 3-4 роки, починаючи поточний рік.

2. Досягнення мінімального рівня видатків. Враховуючи отримані дані зроблено висновки, що найефективнішими є середньострокові плани, які встановлюють ліміти видатків. До цих видатків встановлюються обмеження як на загальному рівні, так і на рівні розпорядників коштів нижчого рівня.

3. Складання оптимального рівня прогнозів щодо доходів. Надходження до бюджетів різних рівнів мають прогнозуватися відповідно до економічної

ситуації. Розбивка інформації на більш детальний прогноз надходжень повинен відповідати ступеню деталізації інформації про видатки.

4. Вивчення темпів росту. Усі відхилення від плану, як позитивні, так і негативні, ретельно аналізуються та робляться відповідні висновки. Потрібно вивчити як причини похибок у прогнозі, так і поведінку учасників бюджетного процесу, що призвела до виникнення відхилень, також виявити приховані резерви.

5. Розробка декількох варіантів макроекономічної ситуації. Формування планових макроекономічних показників повинен передбачати декілька сценаріїв, щоб забезпечити можливість застосовувати різні інструменти фіскального регулювання, якщо ситуація розвиватиметься в рамках певного сценарію.

6. Ефективний моніторинг та механізми коригування. Макроекономічна ситуація має ретельно контролюватися. У разі виникнення відхилень від плану слід заздалегідь передбачати програму дій, які становитимуть реакцію на ці відхилення.

Середньостроковий фінансовий план міністерства фінансів та середньострокова програма державної планової організації направляється Вищій плановій раді. Після того, як обидва документи затверджуються, дані публікуються, а розпорядникам коштів надається можливість висловити пропозиції. Відповідно, міністерство фінансів збирає пропозиції щодо обсягів видатків, а державна планова організація опікується питаннями інвестування.

На даний час науковці багато уваги приділяють удосконаленню програмно-цільового методу планування забезпечення бюджетного процесу, який є важливим інструментом дієвого державного управління потоками фінансових ресурсів. За допомогою цього методу досягається, зокрема, недопущенням неефективного й незаконного використання коштів, адже в умовах обмеженості фінансових ресурсів, які держава здатна спрямувати на економічний та соціальний розвиток.

12 січня 2015 року був прийняти Указ Президента України схвалення про Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020". В доповіді до цього документу зазначено, що особливої актуальності набувають питання вдосконалення бюджетного процесу та ефективного методу формування і виконання бюджету щодо посилення важелів бюджетної політики як інструмента підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Метою реформ визначено досягнення європейських стандартів життя та гідного місця Україні в світі. «Стратегія–2020» включає в себе 62 реформи. З них пріоритетними визначені 8 реформ та 2 програми. Визначено 25 ключових показників успішності розвитку країни.

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» — документ, який визначає напрямки та пріоритети розвитку України на період до 2020 року. «Стратегія-2020» складається з чотирьох векторів руху: сталий розвиток країни; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість; гордість за Україну в Європі та світі.

В документів визначені першочергові завдання, до яких відносяться реформа системи національної безпеки і оборони, оновлення влади та антикорупційна реформа, судова реформа та реформа правоохоронної системи, децентралізація та реформа державного управління, дерегуляція та розвиток підприємництва, реформа системи охорони здоров'я і податкова реформа.

В контексті цієї стратегії окреслено вектори руху реформи фінансового контролю Держави та стабілізації державного бюджету, а саме:

- максимальне відношення дефіциту державного бюджету до валового внутрішнього продукту за розрахунками Міжнародного валютного фонду не перевищуватиме 3 відсотки;

- максимальне відношення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до валового внутрішнього продукту за розрахунками Міжнародного валютного фонду не перевищуватиме 60 відсотків (відповідно до Маастрихтських критеріїв конвергенції)[37].

За таких умов стратегічні напрями подолання бюджетного дефіциту має ґрунтуватися на чітких базових критеріях, основними з яких є:

1. Оптимізація пакету податкового стимулювання реального сектору економіки, яка б не збільшувала податкове навантаження.

2. Чітка стратегія скорочення зовнішнього боргу, в тому числі корпоративного із обов'язковою конкретизацією механізмів державного контролю за борговою політикою як на державному, так і корпоративному рівнях.

3. Забезпечення прозорих механізмів оперативної корекції податкової та бюджетної політики виходячи із потреб та розвитку економічної ситуації.

4. Розширення можливостей зростання економіки на основі пакету структурних реформ.

5. Збалансування соціальних та виробничо-стимулюючих напрямів бюджетних видатків, з обов'язковим запровадженням чітких неінфляційних джерел наповнення пенсійного фонду і забезпечення охорони здоров'я для країн, які зіткнулися з проблемою старіння населення[28].

Програмно-цільове бюджетування сьогодні – це бюджетування, орієнтоване на результат. При цьому увага акцентується на тому, що та скільки необхідно зробити, чого потрібно досягти, чого досягнуто в результаті та скільки це коштує платникам податків [19].

На сьогоднішній день вважається, що найсучаснішою, найбільш прогресивною й ефективною формою бюджетування є програмно-цільове бюджетування. Основними перевагами даного методу є передбачення результатів виконання кожної бюджетної програми та оцінка ефективності використання державних коштів на кожному етапі. За оцінками фахівців, сьогодні кращого методу формування, реалізації, моніторингу й контролювання виконання бюджету, а також оцінювання результативності бюджетних програм не існує.

Проте в Україні застосування програмно-цільового методу знаходиться на початковій стадії свого формування[28]. На сьогодні важливою проблемою

програмно-цільового методу фінансування бюджетних видатків є невідповідність сучасних бюджетних програм одному з головних принципів програмно-цільового фінансування - бюджетні програми мають передбачати виділення бюджетних коштів не на поточне фінансування, а на забезпечення соціально-економічної результативності від упровадження бюджетної програми в майбутньому.

Проблеми застосування програмно-цільового методу бюджетування, до числа яких можна віднести:

- низький рівень інформаційного забезпечення процесу розроблення бюджетів із застосуванням цього методу;
- необхідність високого рівня кваліфікації працівників, що використовуватимуть цей метод;
- необхідність застосування спеціалізованого програмного забезпечення з застосування програмно-цільового методу;
- складність врахування взаємозалежності між бюджетними показниками та державними чи регіональними програмами; - значні витрати ресурсів (інформаційних, людських, технічних тощо) у зв'язку із застосуванням цього методу;
- складність консолідування окремих бюджетів для формування зведеного;
- значні витрати часу на формування бюджетів із використанням програмно-цільового методу;
- низький рівень мотиваційних механізмів суб'єктів використання методу програмно-цільового бюджетування;
- наявність конфліктів між розробниками бюджетних програм і суб'єктами бюджетування тощо[45].

Для успішного впровадження ПЦМ на всіх рівнях бюджетної системи в Україні необхідно мати чітко визначені стратегічні програми уряду, впроваджувати елементи стратегічного бюджетного планування, розробляти й

удосконалювати програми розвитку регіонів в Україні, розвивати систему показників виконання бюджетних програм.

Складання бюджетних планів всіх рівнів повинно бути направлене в частині формування доходів Державного бюджету України на :

- спрощення системи оподаткування, яка зменшить бажання платників ухилятися від сплати податків і фіксувати зниження доходів;
- регулювання рівня цін, в першу чергу на імпортні товари, через податкові інструменти;
- підтримка стабільності національної валюти для зменшення відтоку іноземних інвестицій;
- збільшення доходів від власності та підприємницької діяльності до державного бюджету, причиною якого стала відсутність коштів, що перераховуються до бюджету НБУ;
- розробка діючих методик визначення оптимального співвідношення податкових і неподаткових надходжень у структурі Державного бюджету, розробка алгоритму розрахунку та моделі визначення факторів впливу на структурну складову доходів Державного бюджету.

Важливим є підвищення ефективності бюджетної політики в частині розвитку системи бюджетного планування як інструменту державного регулювання суспільного зростання, формування управлінських механізмів забезпечення результативності бюджетних видатків з позицій оптимізації їх обсягу та підвищення рівня відповідності загальнодержавним стратегічним пріоритетам соціально-економічного розвитку.

Удосконалення системи планування державних видатків обґрунтовано необхідністю вирішення завдань, що стоять перед суспільством на даному етапі розвитку держави. Бюджетне планування є основою фінансового планування, що встановлює обсяги, джерела та цілеспрямованість використання бюджетних асигнувань на всіх рівнях управління: державному, регіональному, муніципальному, районному, сільському та селищному. Воно пов'язує макроекономічні прогнози за бюджетними доходами з пропозиціями за

державними витратами. Бюджетне планування є одним із дієвих інструментів підвищення рівня обґрунтованості бюджетних витрат. Вагомим питанням у розвитку бюджетного планування є розробка методології планування з урахуванням економічних особливостей країни[44].

Політика формування видаткової частини бюджету передбачає втручання держави у економічні процеси. Спрямування бюджетних коштів на підтримку галузей може бути економічно обґрунтовано, якщо будуть створені умови для підвищення конкурентоспроможності економіки та поліпшення добробуту населення. Для забезпечення соціально-економічного зростання відповідно до положень економічної теорії, центральне місце належить державі у таких сферах економічної діяльності:

- підтримка інвестиційно- інноваційної діяльності учасників ринку як основної складової створення умов для економічного розвитку, передусім вкладень у сучасні технології, в яких потребується прискорення розвитку України;
- інвестування у розвиток інфраструктури, в тому числі транспорту, що сприятиме виходу на ринок суб'єктів підприємницької діяльності, які виробляють товари та надають послуги із меншою собівартістю з метою витіснення монополістів та розширення внутрішнього ринку товарів та послуг;
- направлення бюджетних коштів у такі сфери діяльності, де можливий зростаючий ефект доходу від обсягів виробництва або впливу на розвиток науки, освіти, охорони здоров'я[36].

Можна припустити, що не всі види видатків чинять рівноцінний позитивний вплив на зростання економіки. Є так звані продуктивні видатки – видатки інвестиційного характеру, при цьому інвестиції розуміються в широкому сенсі: до них належать інвестиції в основний капітал, у людський капітал; такі, як освітня галузь, охорона здоров'я.

Видатки соціального характеру є видатками, що справляють менший вплив на зростання економіки. Слід зазначити, що рівень соціальної спрямованості державного бюджету є прямим відображенням обсягу коштів

соціального призначення, запланованих на забезпечення соціального захисту, освіти і культури, розвитку системи охорони здоров'я. Однак державні видатки, що спрямовуються на фінансування заходів щодо інноваційного розвитку економіки, науки або підтримки підприємств стратегічно важливої галузі, мають більш вагомий вплив на рівень соціальної безпеки через укріплення економічної незалежності держави у порівнянні із прямими видатками на соціальну допомогу. За допомогою видатків соціального характеру насамперед відбувається перерозподіл доходів у економіці й досягається вирівнювання добробуту різних верств населення. Питання забезпечення соціальних стандартів є найбільш важливим на сучасному етапі розвитку країни потребує збільшення ролі держави [29].

Оцінка обсягів доходів та видатків бюджету на середньострокову перспективу потребує узгодження пріоритетів соціально-економічного розвитку держави з бюджетною політикою на довгострокову перспективу, чітко поставлених перспективних цілей, що мають бути відображені у системі планових і прогнозних документів, що у свою чергу обумовлює важливість розробки довгострокового соціально-економічного розвитку України і запровадження системи стратегічного управління соціально-економічним розвитком країни.

3.2. Вдосконалення державного фінансового контролю за виконанням бюджету

У світі діють жорсткі бюджетні обмеження, а фінансові установи (міністерства) країн ретельно контролюють обсяги витрат. Натомість в Україні, роль Мінфіну є порівняно слабкою, а бюджетні обмеження часто порушуються. Це призводить до витрат, котрі забезпечуються руйнівними для економіки способами: друкуванням грошей, накопиченням боргів та ін. Неякісне планування витрат розпорядниками коштів є причиною низької ефективності

використання бюджету й надання державних послуг [58,с.56]. Тож ключовими пріоритетами на шляху вдосконалення функціонування системи управління державними фінансами мають стати дотримання жорстких бюджетних обмежень, ефективне використання коштів, запровадження середньострокового бюджетного планування та посилення ролі Міністерства фінансів як контролюючого органу.

Державні фінанси мають стратегічне значення для регулювання реального сектору економіки та фінансової сфери, забезпечення розвитку регіонів, підтримки підприємницької діяльності, а їх потенціал є підґрунтям для соціального розвитку. Ефективність системи управління державними фінансами має важливе значення для забезпечення стабільності бюджетної системи, а також загальної фінансової безпеки та стійкого економічного зростання [43].

Поступові зміни політичного й економічного курсу України в контексті інтеграції до міжнародного економічного простору повинні супроводжуватися докорінною перебудовою управлінських функцій держави, зокрема й у сфері державного фінансового контролю. Виходячи з пріоритету державної політики України щодо вступу до ЄС, одним із важливих аспектів у цьому процесі є адаптація системи фінансового контролю до європейських вимог (виконання Україною положень глави 28 «Фінансовий контроль» документу «Acquis communautaire» [48] та дотримання положень Лімської декларації керівних принципів з контролю [30]).

Оновлення системи державних фінансів, що відбувається на підставі Стратегії розвитку системи управління державними фінансами на 2017-2020 рр. [49], Концепції реформування місцевих бюджетів [26] потребує зміни напрямів здійснення фінансового контролю, заходи якого повинні спрямовуватися не тільки на перевірку використання бюджетних коштів відповідно до їх призначення, але й на досягнення максимальної ефективності у виконанні бюджету за видатками, особливо під час їх планування.

Фінансовий контроль не повинен бути відірваний від загального процесу управління фінансами. Основна мета державного фінансового контролю (ДФК) у створенні такого інструментарію бюджетних ресурсів, використовуючи який, на якомога більш ранніх стадіях, можна було б виключити в майбутньому негативні наслідки. Так, одним з цих інструментів можна назвати надання коштів бюджету безпосередньо під наявну потребу, тобто в той момент, коли ці кошти будуть одразу ж витрачені одержувачами коштів. Новий механізм дозволяє перераховувати цільові кошти з бюджету та бюджету регіонів у розмірі фактичної потреби на дату здійснення платежу, що за даними Мінфіну, дозволило підвищити ефективність витрат регіональних бюджетів; сформувало можливість для своєчасного направлення фінансів в реальний сектор економіки; звело до мінімуму невикористані залишки цільових міжбюджетних трансфертів на єдиних рахунках бюджетів суб'єктів [33].

Ще одним елементом вдосконалення існуючої системи ДФК стало казначейський супровід державних контрактів, договорів (угод), що передбачає відкриття в казначействі особових рахунків виконавцям за державними контрактами. Наділення казначейства новими функціями дає нові можливості поточного контролю у сфері бюджетних правовідносин, у тому числі за допомогою моніторингу баз даних, інформаційних систем, на основі вибору найбільш ризикованих напрямів

В досить складних сучасних умовах структурної економічної кризи і орієнтації на становлення цифрової економіки найважливіше значення набуває необхідність підвищення ефективності фінансового контролю для підвищення рівня достовірності та ефективності результатів, які досягаються в процесі здійснення даного контролю. Основними проблемами державного фінансового контролю в Україні залишається відсутність відповідних стандартів та методологій при здійсненні контрольних заходів; відсутність єдиного правового акта, який би регламентував саме процес здійснення фінансового контролю; дублювання повноважень органів, які здійснюють фінансовий

контроль; відсутність єдиного підходу до оцінки фінансового контролю (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Недоліки організації державного фінансового контролю в Україні та напрями їх вирішення

Проблеми існуючої системи	Напрями подолання проблем системи ДФК
<p>Структурні Відсутність системності в роботі; недостатня розробленість нормативно-правової бази; неупорядкованість контролю, паралелізм в роботі органів державного фінансового контролю</p> <p>Методологічні відсутність єдиних стандартів проведення контрольних заходів; довільний характер контролю; нестача кадрів</p> <p>Інформаційні відсутність єдиної інформаційної бази про виявлені порушення; низький рівень взаємодії з міжнародними органами для обміну досвідом</p>	<p>1. Підвищення результативності державного фінансового контролю;</p> <p>2. Розвиток системи підготовки висококваліфікованих кадрів в системі фінансового контролю;</p> <p>3. Прийняття та закріплення єдиної концепції здійснення державного фінансового контролю: встановлення системи стандартів фінансового контролю, забезпечення єдності методології в здійсненні фінансового контролю;</p> <p>4. Використання нових інформаційних технологій, головною метою яких буде вдосконалення ефективності здійснення державного фінансового контролю та підвищення інформаційної відкритості;</p> <p>5. Закріплення основ функціонування служб внутрішнього контролю і встановлення основ їх взаємодії з іншими органами фінансового контролю законодавчим чином</p>

Джерело: розроблено автором

Підвищення результативності державного фінансового контролю також залежить і від того, наскільки грамотно і ефективно освоюються бюджетні кошти, від рівня фінансової дисципліни розпорядників бюджетних коштів. Важливим є впровадження і розвиток контрольних-рахункових органами такого типу ДФК, як цільовий, стратегічний аудит, основною метою якого є комплексна оцінка векторів руху у фінансовій політиці, аналіз досягнення у встановлені терміни стратегічних цілей і пріоритетів фінансово-економічної політики держави. Незважаючи на вжиті законодавцями спроби вдосконалення нормативної бази у цій сфері, показники ефективності витрачання бюджетних коштів досить низькі. Рішення цієї проблеми бачиться в тому, що Рахунковою палатою [42] повинен бути проведений всебічний аналіз подібної поведінки суб'єктів фінансових правовідносин і повинні бути розроблені пропозиції щодо вдосконалення відповідної нормативно-правової бази. Крім іншого, Рахункова

палата повинна додатково проаналізувати різноманітні державні програми, проекти, напрямки витрачання бюджетних коштів, виявити, наскільки їх показники відповідають поставленим стратегічним цілям, відшукати можливі резерви[16,с.144].

Проблемою є і підготовка кадрів контрольних органів. Оскільки чинна нормативно-правова база піддається постійним змінам, ця проблема є найбільш актуальною на сьогодні. В продовження зазначеної проблеми зазначимо, що іншим помітним недоліком є недостатня інформаційна відкритість контрольних органів. Зараз надання актуальної та своєчасної інформації відіграє важливу роль у механізмі здійснення фінансового контролю. В її достовірності зацікавлені всі учасники фінансових відносин, контрольні органи та господарюючі суб'єкти [22].

В рамках сучасної правової держави відкритий інформаційний простір відіграє значну роль в реалізації прав і свобод громадян, в тому числі і у фінансовій сфері. Всі суб'єкти фінансового контролю повинні мати доступ до інформації, що стосується планування і результатів проведення контрольних заходів, для чого необхідно впровадження новітніх інформаційних технологій в роботу контрольно-рахункових органів і в центрі, і на місцях. Фахівців у сфері фінансового права також хвилює корупційний елемент у здійсненні фінансового контролю.

Значна увага має приділятися активному розвитку системи стандартів фінансового контролю в Україні. Відповідно до основних заходів по стандартизації фінансового контролю, формована система повинна на кожному з рівнів управління державою максимально відповідати сучасним потребам уніфікації та забезпечення єдності методології здійснення фінансового контролю[40].

Ускладнює вирішення цього питання той факт, що для здійснення ефективної діяльності основним принципом роботи кожного контролюючого органу у системі повинен бути принцип незалежності та об'єктивності. Основна стратегія системи державного фінансового контролю в Україні

повинна враховувати стратегію діяльності держави взагалі і збігатися з її інтересами. Разом з тим, варто взяти до уваги той факт, що кількість фінансових порушень не зменшується також при відсутності жорсткої адміністративної відповідальності за бюджетні правопорушення та відсутності відшкодування спричинених збитків, неможливості притягти винних осіб до кримінальної відповідальності, або це робиться вибіркоким методом[4].

Отже, державні інтереси України вимагають забезпечення національної безпеки в області економіки і максимального захисту інтересів громадян за рахунок створення ефективної системи фінансового контролю. Ефективне функціонування державного фінансового контролю є неодмінною умовою забезпечення безперервного процесу формування і використання фондів грошових коштів. Значимість вдосконалення системи державного фінансового контролю в сучасних умовах геополітичних воєн, екзогенних впливів, макроекономічних криз, а також з урахуванням необхідності формування правової держави і зміцнення ринкових відносин обумовлена потребою в досягненні високих темпів розвитку країни, в тому числі шляхом вдосконалення бюджетно-податкової та соціально-економічної системи; моніторингу якості використання державних фінансових і матеріальних ресурсів; різноманіттям рівнів і децентралізацією контрольних функцій у системі єдиного державного фінансового контролю.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки.

Узагальнивши відповідні значення, було сформульовано, що у своїй сукупності бюджетний процес у широкому значенні є хронологічно обумовленою організаційно-правовою діяльністю державних органів по складанню, затвердженню і виконанню бюджету. У вузькому значенні бюджетний процес зводиться до взаємообумовленої сукупності інститутів, нормативів і методів по складанню, затвердженню і регулюванню виконання бюджету, яке протікає в межах традиційної діяльності казначейських і розпорядчих органів без участі парламенту і уряду.

На нашу думку найбільш точним є визначення бюджетного процесу як регламентованої діяльності державних органів по складанню, розгляду, затвердженню і виконанню бюджету, а також складанню і затвердженню звітів про виконання бюджету.

В Україні виконання державного бюджету починається після його затвердження законодавчим органом та підписання Президентом України. Кабінет Міністрів України за погодженням з нижчими виконавчими органами організовує порядок виконання бюджету. Міністерство фінансів України здійснює загальну організацію та управління виконанням Державного бюджету України, координує діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету. Ця стадія бюджетного процесу включає виконання доходної та видаткової частин бюджету.

Зарубіжні підходи бюджетного планування, на нашу думку, дають змогу уряду більш ефективно здійснювати управління державними фінансами як у майбутньому періоді, так і у поточному році; обґрунтовано проводити загальнодержавну політику, зокрема бюджетну, у напрямі сталого економічного розвитку країни та зростання добробуту населення. Застосування розвинутими країнами програмно-цільового методу на середньостроковий період сприяє їх економічному розвитку, виконанню соціальних програм, покращує діяльність органів влади, сприяє їх відповідальності.

Аналіз доходів та витрат Державного бюджету України за період 2014-2018 дозволив зробити наступні висновки:

1. Доходи Державного бюджету України за 2014-2018рр. збільшились на 565,9 млрд.грн. Величина надходжень до Державного бюджету України щорічно, зростає в середньому на 141,4 млрд. грн або на 27%.

2. У структурі доходів Державного бюджету переважають податкові надходження. Мінімальне їх значення становить 77% у 2015 році та максимальне – 82,1% у 2016 році.

3. Найбільшу питому вагу у наповненні Державного бюджету України становлять непрямі податки. З них основним бюджетоутворюючим податком є

ПДВ, питома вага якого була найбільшою у 2017 році і найменшою у 2015 році.

4. В структурі неподаткових надходжень Державного бюджету України найбільшу питому вагу становили надходження бюджетних установ. У 2016 році більшість неподаткових надходжень становили надходження НБУ. Також значно зросла питома вага адміністративних зборів і платежів. Можна зробити висновок, що у неподаткових надходженнях до бюджету протягом 2014-2018 рр відбулися наступні зміни - їх величина збільшилася у 2,5 рази, в їх структурі почали переважати надходження від НБУ.

5. Порівняння темпів зростання податкових надходжень з темпами зростання основних макроекономічних показників довело, що розміри ВВП прямо корелюються з показниками надходжень до бюджету.

6. Значні відхилення фактичних і планових значень свідчить про недосконалість методів планування та прогнозування доходів бюджету.

7. Протягом останніх п'яти років дефіцит бюджету мав хвилеподібний характер. Найвищий його рівень спостерігався у 2014 році – 78 млрд.грн, найменший - у 2015 році – 45 млрд.грн. У 2018 році ситуація покращилась і Державний бюджет зведено з дефіцитом на рівні 59,2 млрд грн, що 26,5 % менше затвердженого показника 80,6 млрд грн і на 37,0 % менше запланованого показника 94,1 млрд.грн.

8. За аналізовані роки обсяги видатків збільшилися на 129,9%.

9. Найбільшу питому вагу у структурі видатків за функціональною класифікацією протягом 2014-2018 рр. становили міжбюджетні трансферти. У 2018 році їх відсоток становив 32,48% та їх сума постійно зростає. Обсяг офіційних трансфертів переданих державним бюджетом до місцевих бюджетів 298,9 млрд.грн цей показник у 2018 році був виконаний на 98,1%, але не дивлячись на це основні субвенції та дотації виконано на 100%.

На другому місці по величині є видатки на пенсії, частка яких протягом періоду коливалася від 15 до 22%. Спостерігається зростання часток видатків

на правоохоронні органи, медицину, збройні сили, чиновницький апарат, інші галузі економіки.

10. Як і доходи Державного бюджету, за аналізований період, план видатків не був виконаний. Найбільший відсоток виконання спостерігається у 2016 році, найменший – у 2014 році.

До основних проблем системи виконання державного бюджету можна віднести:

1. Недовиконання планових показників надходжень державного бюджету.

2. Проблему оптимізації через недовиконання по всіх статтях видатків

Недосконале планування бюджетних видатків, низький рівень організації проведення бюджетного процесу, несвоєчасність проведення бюджетних програм призводить до значних коливань у виконанні запланованих видатків бюджету. Тому покращення саме цих напрямків бюджетної роботи дозволить в повному обсязі формувати доходи і видатки Державного бюджету України на стабільно прогнозованій основі, і відповідно, забезпечити ефективне виконання видаткової частини державного бюджету та нарощення рівня продуктивності використання бюджетних ресурсів.

Для того, щоб забезпечити досконале виконання Державного бюджету за касовим методом необхідно провести вдосконалення функціонування нормативно-законодавчої бази, розмежувати відповідальність органів Державного казначейства й органів місцевого самоврядування, створити методологію управління залишками ЄКР, що в комплексі сприятиме удосконаленню управління бюджетними коштами.

Впровадження вказаних напрямів удосконалення системи вдосконалення казначейського обслуговування державного бюджету, а також впровадження програмно-цільового методу дасть можливість зосередити бюджетні ресурси на вирішенні основних завдань суспільства, підвищити ефективність та прозорість використання бюджетних коштів, забезпечити дієвість реалізації пріоритетів економічного і соціального розвитку держави.

Система державного фінансового контролю, що сьогодні склалася в Україні, не відповідає вимогам сучасності. Існування розрізненості та неузгодженостей в тлумаченні чисельних нормативно-правових актів, що регулюють систему державного фінансового контролю, відсутність її цілісності, єдиного інформаційного простору знижує ефективність самого контролю, та не дозволяє державі оперативно й дієво реагувати на новітні тенденції, впливати на економіку в цілому. Суттєвим недоліком сучасної системи державного фінансового контролю України є недосконале законодавство та відсутність базового закону про фінансовий контроль, що чітко формулював би поняття, сутність, форми, види, методи фінансового контролю, в тому числі розмежування повноважень між суб'єктами контрольної діяльності.

На нашу думку, в Україні існує нагальна необхідність у перегляді існуючих загальних засад, функцій та методів здійснення органами внутрішнього та зовнішнього державного фінансового контролю своєї діяльності, шляхом віднесення до компетенції органів внутрішнього державного фінансового контролю здійснення фінансового аудиту та аудиту відповідності, а органів зовнішнього державного фінансового контролю – аудиту ефективності та стратегічного аудиту. Адже головною метою аудиту ефективності, на відміну від фінансового аудиту, є не знайти порушення фінансового законодавства, а дати оцінку ефективності діяльності органів виконавчої влади, на яких державою делеговано повноваження з ефективного управління державним майном та коштами. Тобто, головною ознакою аудиту ефективності повинно бути те, що його має здійснювати незалежний від виконавчої влади орган державного фінансового контролю, який буде мати свої важелі впливу у разі недоцільного, необґрунтованого, неефективного використання бюджетних коштів або власності тощо. Підсумовуючи вищенаведене, вважаємо закономірним, що аудит ефективності та стратегічний аудит повинні здійснюватися незалежними органами зовнішнього державного фінансового контролю. Це, в свою чергу, відповідає як світовій практиці

організації фінансового контролю за державними коштами так і своїй природній сутності, коли зовнішній контроль ґрунтується на результатах проведеного внутрішнього контролю.

Основними проблемами в організації ефективного фінансового контролю є: відсутність в Україні чіткої ієрархічної системи органів, що здійснюють фінансовий контроль, механізму їх взаємодії, існує безліч прогалин у законодавчому визначенні їх компетенції. Для подолання даних проблем в Україні відбувається формування та розвиток єдиних концептуальних засад системи державного фінансового контролю через створення правових основ розвитку системи державного фінансового контролю, оптимізацію організаційної структури державного фінансового контролю, загальний розвиток у напрямках стандартизації, оптимальності та збалансованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Н. Головні бюджетні процедури: фінансова практика Франції / Н. Алексеева // Ринок цінних паперів України. - 2013. - № 9-10. - С. 29-37. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rcpu_2013_9-10_6.
2. Бугай Т. Система інституційного забезпечення бюджетного процесу в Україні / Т. Бугай // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2015. - № 2. - С. 103–118. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2015_2_11.

3. Бюджетна система : навчальний посібник. Друге видання , перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / – Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. – 284 с.
4. Бюджетна система. Навч. посіб. /Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін. за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 296 с.
5. Бюджетна система: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко. — Тернопіль: ТНЕУ, 2013. — 624 с
6. Бюджетний кодекс України: від 01.01.2018 р. № 2456-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 50-51. – Ст. 572. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
7. Винниченко Н. В. Вітчизняний та зарубіжний досвід формування системи управління бюджетом [Електронний ресурс] / Н. В. Винниченко // Економічний простір. - 2015. - № 104. - С. 147-162. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2015_104_15
8. Винниченко Н. В. Концептуальні засади формування системи управління бюджетом [Електронний ресурс] / Н. В. Винниченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка. - 2015. - Т. 23, вип. 9(3). - С. 3-12. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2015_23_9\(3\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumov_2015_23_9(3)_3)
9. Волошанюк Н. В. Дефіцит державного бюджету України та проблеми управління ним/ Н. В. Волошанюк, О. О. Мавдрік // Молодий вчений. – 2017. – № 5. – С. 529-532
10. Гетманець О. П. Бюджетне законодавство України як об'єкт бюджетного контролю / О. П. Гетманець // Форум права. - 2016. - № 4. - С. 66–71. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
11. Глухова В. І. Податкові пільги як інструмент податкової політики держави / Стратегічні пріоритети в XXI столітті: матеріали II Міжнар. наук. — практ. конф., 14–15 лютого 2017 р. — Київ: СПД-ФО Пшонківський О.В., 2017. — С. 91–93

12. Глухова В. І. Аналіз податкових надходжень до державного бюджету України в сучасних умовах / В. І. Глухова, І. П. Іванова // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" . - 2017. - № 5. - С. 111-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_5_34.
13. Гребеник К. В. Аналіз виконання доходів зведеного бюджету України / К. В. Гребеник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2018. - Вип. 21(1). - С. 60-65. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_21\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_21(1)_15)
14. Дані державної казначейської служби України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
15. Дехтяр Н. А. Порівняльна характеристика принципів реалізації бюджетної політики країн ЄС та України в частині формування державних видатків / Н. А. Дехтяр, І. М. Боярко, О. В. Дейнека // Бізнес Інформ. - 2013. - № 8. - С. 45-50. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_8_8.
16. Євтушенко О. Н. Державне управління : [навчальний посібник у трьох частинах] / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 248 с.
17. Жадько К. С. Фінансово-економічна сутність дефіциту державного бюджету та його вплив на соціально-економічне життя країни / К. С. Жадько, Є. В. Гончарова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 11. - С. 208-211. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_11_49.
18. Захаркіна Л.С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України / Л.С. Захаркіна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. — 2016. — № 19. — С. 125–129.
19. Західна О.Р. Система видатків державного бюджету в сучасних умовах / О. Р. Західна, Д. В. Трохимчук, Р. А. Глинський // Молодий вчений. - 2018. - № 9(2). - С. 485-488.
20. Зварич О.В. Податкові надходження: методологія прогнозування: монографія / О.В. Зварич. — К.: КНТЕУ, 2013. — 444 с

21. Карнаух Т. І. Система управління бюджетним процесом у Європейському Союзі: досвід для України / Т. І. Карнаух // Ефективність державного управління. - 2012. - Вип. 33. - С. 180-186. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2012_33_23.
22. Коваленко К. В. Проблеми та перспективи оцінювання ефективності зовнішнього державного фінансового контролю в Україні / К.В. Коваленко : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/178.pdf>
23. Козарезенко Л.В. Аналіз європейського досвіду розподілу державних видатків: уроки для України / Л.В. Козарезенко // Економічний вісник університету. - 2015. - Вип. 24(1). - С. 128-136. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015_24%281%29_24.
24. Колосова В.П. Планування видатків державного бюджету для реалізації інвестиційних програм, що кредитуються міжнародними інституціями / В.П. Колосова // Фінанси України. - 2015. - № 2. - С. 27-38 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2015_2_4.
25. Конституція України: із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI (2952-17) від 01.02.2011 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2011. - № 10. - Ст. 68.
26. Концепція реформування місцевих бюджетів: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 308-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-%D1%80>.
27. Коркач І.В. Розвиток державних фінансів України та зарубіжних країн / І.В. Коркач // Молодий вчений. - 2016. - № 6. - С. 54-56
28. Курмаєв П. Ю. Економічна безпека: бюджетний та фінансовий аспекти / П. Ю. Курмаєв, Д. О. Павліщій // Причорноморські економічні студії. - 2018. - Вип. 27(1). - С. 74-78. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_27\(1\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_27(1)_17).

29. Левчук Н.М. Проблема збалансованого держбюджету / Н.М. Левчук, Т.В. Дудка, Т.М. Пересада, Г.Г. Гайдай // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2015.
30. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів. Керівні принципи аудиту державних фінансів. К.: Вид. підг. за сприяння програми ПРООН з врядування, 2003. С. 23,27.
31. Любич Н. П. Сутність та проблеми бюджетного процесу / Н. П. Любич // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Право. - 2013. - Вип. 182(1). - С. 273-278. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_prav_2013_182\(1\)_40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_prav_2013_182(1)_40).
32. Малишко В.В. Аналіз видатків державного бюджету України / В.В. Малишко // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 29(1). – С. 300-303. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escvu_2016_29%281%29_40.
33. Мізіна І. В. Державний фінансовий контроль в Україні: сутність, функції, завдання , принципи / І. В. Мізіна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2018. - Вип. 2(1). - С. 101-109. - Режим доступу: http://apnl.dnu.in.ua/2_2018/tom_1/25.pdf
34. Мізіна І. В. Правові аспекти застосування пені та штрафу в податковому законодавстві / І. В. Мізіна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2014. - Вип. 11(1). - С. 168-170. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_11\(1\)_50](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_11(1)_50).
35. Молдован, О.О. Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ : монографія / О.О.Молдован. – К. : НІСД, 2011. – 380 с
36. Набатова Ю. О. Проблеми незбалансованості державного бюджету на основі аналізу доходів та видатків бюджетної системи України [Електронний ресурс] / Ю. О. Набатова, А. П. Шостак // Ефективна економіка. - 2017. - № 11. - Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

37. Набока Т.С. Управління видатками бюджету та напрямками його вдосконалення в Україні : дис. канд. ек. наук : 08.00.08 / Набока Тетяна Сергіївна – К., 2015. – 345 с.
38. Набока Т.С. Управління видатками бюджету та напрямки його вдосконалення в Україні : дис. канд. ек. наук : 08.00.08 / Т.С. Набока. – Київ, 2015. – 349 с.
39. Піхоцький В. Ф. Стабільність фінансової системи через ефективне використання бюджетних коштів / В. Ф. Піхоцький // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2014. - Вип. 3. - С. 332-338. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_3_36.
40. Поліщук В.В. Напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю: впровадження стратегічного аудиту / В.В. Поліщук : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/178.pdf>
41. Пономаренко Є. Б. Реформування організації та реалізації бюджетного процесу: основні напрями, проблеми та шляхи їх вирішення / Є. Б. Пономаренко, Н. А. Вакарюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2015. - № 4. - С. 185-191. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2015_4_25.
42. Про Рахункову палату : Закон України від 2 липня 2015 р. №576-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
43. Радіонов Ю.Д. Проблема ефективності використання бюджетних коштів / Ю.Д. Радіонов // Фінанси України. – 2011. – № 5. – С. 47–55.
44. Ружинська Н. О. Методичні аспекти аналізу виконання державного бюджету України / Н. О. Ружинська // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. - 2018. - № 1. - С. 194-206. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnudps_2018_1_16

45. Сідор М. І. Національний Банк України як учасник бюджетного процесу в Україні / М. І. Сідор // Право та державне управління. - 2015. - № 3. - С. 55-59. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ptdu_2015_3_14.
46. Слободяник Ю. Б. Забезпечення контролю якості державного аудиту / Ю. Б. Слободяник : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2924/1/%D0%97>
47. Собчук С. І. Формування неподаткових надходжень бюджету в системі бюджетного регулювання / С. І. Собчук // Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 7. - С. 79-84. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_7_17
48. Співвідношення законодавства України з Acquis communautaire: Quovadis, Ukraina? URL: jur-gazeta.com/spivvidnoshennya-zakonodavstva-ukrayi.
49. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2017 р. № 142-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/774>.
50. Сушко Н. І. Державний бюджет як об'єкт казначейського обслуговування бюджетних коштів / Н. І. Сушко // Наукові праці НДФІ. - 2016. - Вип. 2. - С. 5-25. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2016_2_2.
51. Теленик С. С. Проблеми визначення правової природи бюджетного процесу / С. С. Теленик // Університетські наукові записки. - 2010. - № 2. - С. 197-200. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2010_2_28.
52. ТОП-100 найбільших платників податків за 2018 рік. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://news.dtki.ua/taxation/common/53100>

53. Фоменко Ю. О. Принципи бюджетного процесу / Ю. О. Фоменко // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2013. - № 5. - С. 86-93. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2013_5_15.
54. Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.
55. Чугунов І. Я. Основні напрями подальшого розвитку програмно-цільового методу планування бюджету / І. Я. Чугунов, І. Ф. Книщенко // Наукові праці НДФІ. - 2009. - Вип. 4. - С. 3-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2009_4_2.
56. Чугунов, И.Я. Дефицит бюджета как важный инструмент системы бюджетного регулирования / И.Я. Чугунов, Н.Д. Пасечный // Бизнес Информ. – 2010. – № 5 (1). – С. 171 – 174.
57. Шаповал С. Л. Напрями розвитку системи бюджетного планування / С. Л. Шаповал // Економічний вісник університету. - 2017. - Вип. 32(1). - С. 204-210. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_32\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_32(1)_29)
58. Шевчук І.Л. Бюджетна система : навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / – Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. – 284 с.
59. Шулик Ю.В. Державний бюджет: проблеми фінансування та використання. Проблеми розвитку фінансової системи України та шляхи її вирішення : монографія / М.І. Карлін, Ю.В. Шулик, А.В. Кулай та [ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Карліна. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – С. 16-47.
60. Щербина О. В. Бюджетний процес в Україні в контексті змін бюджетного законодавства / О. В. Щербина. // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2015. - № 4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_4_9.

61. Ященко Л.О. Прогнозування державного боргу на основі доходів та видатків державного бюджету України / Л.О. Ященко // Статистика України. – 2014. – № 2. – С. 14-19. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/su_2014_2_4.

ДОДАТКИ

Додаток А

ПОДАТКОВІ ТА НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ 2014-2018рр.

Таблиця А1

Податкові та неподаткові надходження 2018р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
<u>Податкові надходження</u>	229 815 млн грн	881 821 млн грн	1 111 636 млн грн
<u>Неподаткові надходження</u>	29 129 млн грн	171 387 млн грн	200 516 млн грн
Інше	3 308 млн грн	7 713 млн грн	11 021 млн грн
Всього	262 251 млн грн	1 060 922 млн грн	1 323 173 млн грн
Міжбюджетні трансферти	304 672 млн грн	7 442 млн грн	

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Таблиця А2

Податкові та неподаткові надходження 2017р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
<u>Податкові надходження</u>	201 005 млн грн	747 214 млн грн	948 219 млн грн
<u>Неподаткові надходження</u>	25 969 млн грн	128 402 млн грн	154 371 млн грн
Інше	2 517 млн грн	31 741 млн грн	34 259 млн грн
Всього	229 491 млн грн	907 358 млн грн	1 136 849 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Таблиця А3

Податкові та неподаткові надходження 2016 р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Податкові надходження	146 902 млн грн	598 285 млн грн	745 187 млн грн
Неподаткові надходження	21 757 млн грн	103 635 млн грн	125 392 млн грн
Інше	1 986 млн грн	4 589 млн грн	6 575 млн грн
Всього	170 645 млн грн	706 509 млн грн	877 154 млн грн

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Міжбюджетні трансферти	195 395 млн грн	4 172 млн грн	199 567 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку А

Таблиця А4

Податкові та неподаткові надходження 2015р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Податкові надходження	98 218 млн грн	477 823 млн грн	576 041 млн грн
Неподаткові надходження	20 148 млн грн	120 006 млн грн	140 154 млн грн
Інше	2 114 млн грн	2 127 млн грн	4 241 млн грн
Всього	120 480 млн грн	599 956 млн грн	720 436 млн грн
Міжбюджетні трансферти	173 980 млн грн	3 144 млн грн	

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Таблиця А5

Податкові та неподаткові надходження 2014р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Податкові надходження	75 250 млн грн	330 395 млн грн	405 644 млн грн
Неподаткові надходження	12 258 млн грн	68 355 млн грн	80 613 млн грн
Інше	1 510 млн грн	6 433 млн грн	7 943 млн грн
Всього	89 017 млн грн	405 182 млн грн	494 200 млн грн
Міжбюджетні трансферти	130 601 млн грн	2 118 млн грн	

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

Таблиця Б1

Податкові надходження 2018р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Збір ПДВ		506 168 млн грн	506 168 млн грн
Податок на доходи фізичних осіб	135 647 млн грн	91 124 млн грн	226 771 млн грн
Акцизний податок	13 623 млн грн	124 104 млн грн	137 726 млн грн
Податок на прибуток підприємств	8 782 млн грн	82 327 млн грн	91 109 млн грн
Місцеві податки і збори	58 902 млн грн		58 902 млн грн
Плата за користування надрами	2 878 млн грн	40 974 млн грн	43 852 млн грн
Ввізне мито		28 077 млн грн	28 077 млн грн
Інше	9 982 млн грн	9 049 млн грн	19 031 млн грн
Всього	229 815 млн грн	881 821 млн грн	1 111 636 млн грн
Відшкодування ПДВ		-131 659 млн грн	-131 659 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Б

Таблиця Б2

Податкові надходження 2017р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Збір ПДВ		434 041 млн грн	434 041 млн грн
Податок на доходи фізичних осіб	110 653 млн грн	75 033 млн грн	185 686 млн грн
Акцизний податок	13 156 млн грн	108 293 млн грн	121 449 млн грн
Податок на прибуток підприємств	6 485 млн грн	66 912 млн грн	73 397 млн грн
Місцеві податки і збори	52 587 млн грн	695 млн грн	53 282 млн грн
Плата за користування надрами	1 103 млн грн	43 876 млн грн	44 979 млн грн
Ввізне мито		23 898 млн грн	23 898 млн грн
Інше	17 021 млн грн	-5 535 млн грн	11 487 млн грн
Всього	201 005 млн грн	747 214 млн грн	948 219 млн грн
Відшкодування ПДВ		-120 061 млн грн	-120 061 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Б

Таблиця Б3

Податкові надходження 2016р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Збір ПДВ		329 911 млн грн	329 911 млн грн
Податок на доходи фізичних осіб	78 971 млн грн	59 810 млн грн	138 782 млн грн
Акцизний податок	11 628 млн грн	90 122 млн грн	101 751 млн грн
Податок на прибуток підприємств	5 879 млн грн	54 344 млн грн	60 223 млн грн
Місцеві податки і збори	42 261 млн грн		42 261 млн грн
Плата за користування надрами	1 082 млн грн	39 699 млн грн	40 781 млн грн
Ввізне мито		20 001 млн грн	20 001 млн грн
Інше	7 080 млн грн	4 396 млн грн	11 476 млн грн
Всього	146 902 млн грн	598 285 млн грн	745 187 млн грн
Відшкодування ПДВ		-94 405 млн грн	-94 405 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Б

Таблиця Б4

Податкові надходження 2015р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Збір ПДВ		246 858 млн грн	246 858 млн грн
Податок на доходи фізичних осіб	54 921 млн грн	45 062 млн грн	99 983 млн грн
Акцизний податок	7 685 млн грн	63 111 млн грн	70 795 млн грн
Податок на прибуток підприємств	4 277 млн грн	34 776 млн грн	39 053 млн грн
Місцеві податки і збори	27 041 млн грн		27 041 млн грн
Плата за користування надрами	1 019 млн грн	36 990 млн грн	38 008 млн грн
Ввізне мито		39 881 млн грн	39 881 млн грн
Інше	3 276 млн грн	11 146 млн грн	14 421 млн грн
Всього	98 218 млн грн	477 823 млн грн	576 041 млн грн
Відшкодування ПДВ		-68 405 млн грн	-68 405 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки.
– 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Б

Таблиця Б5

Податкові надходження 2014р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Збір ПДВ 		189 241 млн грн	189 241 млн грн
Податок на доходи фізичних осіб	62 557 млн грн	12 646 млн грн	75 203 млн грн
Акцизний податок	159 млн грн	44 941 млн грн	45 100 млн грн
Податок на прибуток підприємств	260 млн грн	39 942 млн грн	40 201 млн грн
Місцеві податки і збори	8 056 млн грн		8 056 млн грн
Плата за користування надрами	1 421 млн грн	18 199 млн грн	19 620 млн грн
Ввізне мито		12 389 млн грн	12 389 млн

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
			грн
Інше	2 797 млн грн	13 038 млн грн	15 835 млн грн
Всього	75 250 млн грн	330 395 млн грн	405 644 млн грн
Відшкодування ПДВ		-50 216 млн грн	-50 216 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Додаток В

НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

Таблиця В1

Неподаткові надходження 2018р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Надходження бюджетних установ	21 195 млн грн	52 619 млн грн	73 814 млн грн
Доходи від власності та підприємницької діяльності (окрім НБУ)	1 440 млн грн	40 123 млн грн	41 563 млн грн
Надходження від НБУ		50 549 млн грн	50 549 млн грн
Адміністративні збори та платежі	4 360 млн грн	15 311 млн грн	19 671 млн грн
Інше	2 135 млн грн	12 784 млн грн	14 920 млн грн
Всього	29 129 млн грн	171 387 млн грн	200 516 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки.
– 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку В

Таблиця В2

Неподаткові надходження 2017р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Надходження бюджетних установ	16 949 млн грн	35 528 млн грн	52 478 млн грн
Доходи від власності та підприємницької діяльності (окрім НБУ)	2 341 млн грн	27 175 млн грн	29 516 млн грн
Надходження від НБУ		44 379 млн грн	44 379 млн грн
Адміністративні збори та платежі	3 981 млн грн	10 438 млн грн	14 418 млн грн
Інше	2 698 млн грн	10 883 млн грн	13 580 млн грн
Всього	25 969 млн грн	128 402 млн грн	154 371 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Таблиця В3

Неподаткові надходження 2016р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Надходження бюджетних установ	14 764 млн грн	34 074 млн грн	48 839 млн грн
Доходи від власності та підприємницької діяльності (окрім НБУ)	1 775 млн грн	13 426 млн грн	15 201 млн грн
Надходження від НБУ		38 164 млн грн	38 164 млн грн
Адміністративні збори та платежі	3 360 млн грн	8 027 млн грн	11 387 млн грн
Інше	1 857 млн грн	9 944 млн грн	11 802 млн грн
Всього	21 757 млн грн	103 635 млн грн	125 392 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку В

Таблиця В4

Неподаткові надходження 2015 р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Надходження бюджетних установ	15 287 млн грн	26 406 млн грн	41 693 млн грн
Доходи від власності та підприємницької діяльності (окрім НБУ)	478 млн грн	9 281 млн грн	9 759 млн грн
Надходження від НБУ		61 804 млн грн	61 804 млн грн
Адміністративні збори та платежі	2 846 млн грн	15 008 млн грн	17 854 млн грн
Інше	1 537 млн грн	7 508 млн грн	9 044 млн грн
Всього	20 148 млн грн	120 006 млн грн	140 154 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Таблиця В5

Неподаткові надходження 2014р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Надходження бюджетних установ	9 588 млн грн	22 084 млн грн	31 672 млн грн
Доходи від власності та підприємницької діяльності (окрім НБУ)	337 млн грн	5 662 млн грн	5 999 млн грн
Надходження від НБУ		22 807 млн грн	22 807 млн грн
Адміністративні збори та платежі	1 583 млн грн	5 306 млн грн	6 889 млн грн
Інше	749 млн грн	12 496 млн грн	13 245 млн грн
Всього	12 258	68 355 млн	80 613

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
	млн грн	грн	млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Додаток Г

ВВП УКРАЇНИ

Таблиця Г1

Валовий внутрішній продукт України з 2012 по 2018 рр. (млн. грн)

	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Різниця	
	(в фактичних цінах)	(в цінах попереднього року)	(реальний – номінальний)	
2012	1408889	1304064	-104825	-7.4%
2013	1454931	1410609	-44322	-3.0%
2014	1566728	1365123	-201605	-12.9%
2015	1979458	1430290	-549168	-27.7%
2016	2383182	2034430	-348752	-14.6%
2017	2982920	2445587	-537333	-18.0%
2018	3558706	3083409	-475297	-13.4%

Джерело: Сайт Міністерства фінансів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

Додаток Д

ЕКОНОМІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ БЮДЖЕТУ 2014-2018рр.

Таблиця Д1

Економічна класифікація витрат бюджету 2018р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Освіта	165 706 млн грн	44 323 млн грн	210 029 млн грн
Пенсії	7 850 млн грн	150 091 млн грн	157 941 млн грн
Відсотки за запозиченнями	657 млн грн	115 431 млн грн	116 088 млн грн
Соціальний захист	137 648 млн грн	13 775 млн грн	151 423 млн грн
Правоохоронні органи	1 150 млн грн	116 876 млн грн	118 025 млн грн
Медицина	93 230 млн грн	22 618 млн грн	115 848 млн грн
Збройні сили		97 024 млн грн	97 024 млн грн
Чиновницький апарат	27 935 млн грн	47 519 млн грн	75 454 млн грн
Транспорт	42 341 млн грн	27 952 млн грн	70 293 млн грн
Інші галузі економіки	34 409 млн грн	18 447 млн грн	52 856 млн грн
Комунальне господарство	30 049 млн грн	297 млн грн	30 345 млн грн
Культура та спорт	18 886 млн грн	10 107 млн грн	28 993 млн грн
Сільське господарство	350 млн грн	13 757 млн грн	14 107 млн грн
Охорона довкілля	3 001 млн грн	5 241 млн грн	8 242 млн грн
Паливно-енергетичний комплекс	61 млн грн	3 444 млн грн	3 505 млн грн
Всього	563 271 млн грн	686 902 млн грн	1 250 174 млн грн
Міжбюджетні трансферти	7 399 млн грн	304 672 млн грн	

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Д

Таблиця Д2

Економічна класифікація витрат бюджету 2017р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Освіта	136 616 млн грн	41 140 млн грн	177 756 млн грн
Пенсії	6 768 млн грн	133 459 млн грн	140 227 млн грн
Відсотки за запозиченнями	122 млн грн	110 456 млн грн	110 578 млн грн
Соціальний захист	134 514 млн грн	11 020 млн грн	145 534 млн грн
Правоохоронні органи	635 млн грн	87 845 млн грн	88 480 млн грн
Медицина	85 662 млн грн	16 729 млн грн	102 392 млн грн
Збройні сили	14 млн грн	74 346 млн грн	74 360 млн грн
Чиновницький апарат	23 680 млн грн	31 991 млн грн	55 671 млн грн
Транспорт	28 815 млн грн	20 575 млн грн	49 390 млн грн
Інші галузі економіки	25 146 млн грн	12 587 млн грн	37 734 млн грн
Комунальне господарство	27 171 млн грн	17 млн грн	27 187 млн грн
Культура та спорт	16 444 млн грн	7 898 млн грн	24 342 млн грн
Сільське господарство	1 871 млн грн	11 072 млн грн	12 944 млн грн
Охорона довкілля	2 609 млн грн	4 740 млн грн	7 349 млн грн
Паливно-енергетичний комплекс	51 млн грн	2 765 млн грн	2 816 млн грн
Всього	490 119 млн грн	566 641 млн грн	1 056 760 млн грн
Міжбюджетні трансферти	5 868 млн грн	272 078 млн грн	

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Д

Таблиця ДЗ

Економічна класифікація витрат бюджету 2016р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Освіта	94 610 млн грн	34 825 млн грн	129 435 млн грн
Пенсії	5 025 млн грн	142 586 млн грн	147 611 млн грн
Відсотки за запозиченнями	311 млн грн	95 794 млн грн	96 105 млн грн
Соціальний захист	101 340 млн грн	9 379 млн грн	110 719 млн грн
Правоохоронні органи	386 млн грн	71 671 млн грн	72 057 млн грн
Медицина	62 952 млн грн	12 456 млн грн	75 409 млн грн
Збройні сили	8 млн грн	59 349 млн грн	59 357 млн грн
Чиновницький апарат	15 897 млн грн	22 131 млн грн	38 028 млн грн
Транспорт	13 927 млн грн	15 335 млн грн	29 262 млн грн
Інші галузі економіки	19 384 млн грн	9 504 млн грн	28 888 млн грн
Комунальне господарство	17 535 млн грн	13 млн грн	17 548 млн грн
Культура та спорт	11 926 млн грн	4 959 млн грн	16 885 млн грн
Сільське господарство	1 409 млн грн	4 373 млн грн	5 782 млн грн
Охорона довкілля	1 484 млн грн	4 772 млн грн	6 255 млн грн
Паливно-енергетичний комплекс	49 млн грн	2 200 млн грн	2 249 млн грн
Всього	346 242 млн грн	489 348 млн грн	835 590 млн грн
Міжбюджетні трансферти	3 430 млн грн	150 621 млн грн	154 050 млн грн

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Д

Таблиця Д4

Економічна класифікація витрат бюджету 2015р.

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Освіта	84 008 млн грн	30 186 млн грн	114 193 млн грн
Пенсії	4 776 млн грн	94 812 млн грн	99 587 млн грн
Відсотки за запозиченнями	1 667 млн грн	84 505 млн грн	86 173 млн грн
Соціальний захист	67 863 млн грн	8 889 млн грн	76 753 млн грн
Правоохоронні органи	320 млн грн	54 643 млн грн	54 963 млн грн
Медицина	59 551 млн грн	11 450 млн грн	71 001 млн грн
Збройні сили	11 млн грн	52 005 млн грн	52 016 млн грн
Чиновницький апарат	12 858 млн грн	18 611 млн грн	31 470 млн грн
Транспорт	8 006 млн грн	23 104 млн грн	31 110 млн грн
Інші галузі економіки	9 779 млн грн	7 409 млн грн	17 188 млн грн
Комунальне господарство	15 679 млн грн	21 млн грн	15 700 млн грн
Культура та спорт	9 609 млн грн	6 619 млн грн	16 228 млн грн
Сільське господарство	1 330 млн грн	4 733 млн грн	6 063 млн грн
Охорона довкілля	1 477 млн грн	4 053 млн грн	5 530 млн грн
Паливно-енергетичний комплекс	7 млн грн	1 890 млн грн	1 896 млн грн
Всього	276 940 млн грн	402 931 млн грн	679 871 млн грн
Міжбюджетні трансферти	3 144 млн грн	173 980 млн грн	

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки.
– 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.

Продовження додатку Д

Таблиця Д5

Економічна класифікація витрат бюджету 2014р

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
Освіта	71 432 млн грн	28 678 млн грн	100 110 млн грн
Пенсії	3 999 млн грн	75 814 млн грн	79 813 млн грн
Відсотки за запозиченнями	1 458 млн грн	47 977 млн грн	49 435 млн грн
Соціальний захист	53 447 млн грн	4 744 млн грн	58 192 млн грн
Правоохоронні органи	246 млн грн	44 619 млн грн	44 865 млн грн
Медицина	46 569 млн грн	10 581 млн грн	57 150 млн грн
Збройні сили	2 млн грн	27 363 млн грн	27 365 млн грн
Чинівницький апарат	9 562 млн грн	17 849 млн грн	27 411 млн грн
Транспорт	4 348 млн грн	14 429 млн грн	18 777 млн грн
Інші галузі економіки	4 766 млн грн	4 887 млн грн	9 653 млн грн
Комунальне господарство	17 697 млн грн	112 млн грн	17 809 млн грн
Культура та спорт	8 985 млн грн	4 872 млн грн	13 858 млн грн
Сільське господарство	109 млн грн	5 759 млн грн	5 868 млн грн
Охорона довкілля	885 млн грн	2 597 млн грн	3 482 млн грн
Паливно-енергетичний комплекс	3 млн грн	9 336 млн грн	9 339 млн грн
Всього	223 509 млн грн	299 617 млн грн	523 126 млн грн
Міжбюджетні трансферти	2 118 млн грн	130 601 млн	

	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Зведений бюджет
		грн	

Джерело: Ціна держави [Електронний ресурс] / Назва з екрану // Глобальні та національні проблеми економіки.
– 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.costua.com/budget/revenue/>.